

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

В.М. Ключко

**Про систему організації фізичного виховання і масового спорту
ХНАМГ та кафедру фізичного виховання і спорту**

Методичні рекомендації

для самостійної роботи з дисциплін *«Фізичне виховання»*,
«Фізична культура», *«Управління професійною працездатністю»*,
«Професіональний тренінг професійної працездатності»

(для студентів усіх спеціальностей Академії та НПП)

Харків – ХНАМГ – 2009

Про систему організації фізичного виховання і масового спорту ХНАМГ та кафедру фізичного виховання і спорту. Методичні рекомендації для самостійної роботи з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю», «Професіональний тренінг професійної працездатності» (для студентів усіх спеціальностей Академії та НПП).
Авт.: Клочко В.М., - Харків: ХНАМГ, 2009. – 78 с.

Автор: Клочко В.М.

Рецензенти: докт. філософських наук, проф. Будко В.В., ХНАМГ,
докт. пед. наук., проф. Підберезський М.К., ХНПУ ім. Г.С.Сковороди

Рекомендовано кафедрою фізичного виховання і спорту,
протокол № 6 від 21 січня 2009 р.

Зміст

Передмова.....	5
Вступ.....	7
1. Розвиток здоров'я нації - місія держави.....	9
2. Система фізичного виховання і спорту ХНАМГ.....	14
2.1. Стратегічні цілі системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ.....	21
3. Забезпечення системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ.....	28
3.1. Інформаційно - правова складова.....	28
3.2. Організаційно – інструктивна складова.....	29
3.3. Науково - методична складова.....	32
3.4. Кадрова складова.....	33
3.5. Медичне складова.....	33
3.6. Забезпечення безпеки життєдіяльності.....	34
3.7. Матеріально – технічне забезпечення.....	35
3.8. Фінансове забезпечення.....	35
3.9. Інформаційне забезпечення.....	36
4. Структурні базові складові підсистем системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ.....	37
4.1. Параметри базових компонентів системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ.....	39
4.2. Збірні команди ХНАМГ.....	40
4.3. Функціонування системи фізичного виховання і спорту.....	43
5. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту ХНАМГ.....	44
5.1. Загальні положення.....	44
5.2. Нормативно-правова база організації навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту.....	45
5.3. Організація навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту.....	46
5.4. Організація практичних, семінарських занять, консультацій із фізичного виховання.....	50
5.5. Зміст діяльності КФВіС.....	52
5.6. Планування навчальних занять із фізичного виховання та спортивних заходів.....	54
5.7. Координація та регулювання навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту.....	54
5.8. Мотивація навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту.....	55
5.9. Контрольні заходи із фізичного виховання.....	56

5.10. Оцінювання навчально-виховного процесу із фізичного виховання.....	57
5.11. Облік діяльності із фізичного виховання та масового спорту.....	57
5.12. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту.....	57
5.13. Регламентація діяльності учасників навчально-виховного процесу з фізичного виховання.....	57
6. Положення про організацію і зміст роботи кафедри фізичного виховання і спорту ХНАМГ.....	64
6.1. Загальні положення.....	64
6.2. Забезпечення умов роботи КФВіС.....	65
6.3. Завдання КФВіС.....	66
6.4. Зміст роботи КФВіС.....	66
6.5. Критерії ефективності роботи КФВіС.....	68
6.6. Права КФВіС.....	69
6.7. Міжнародні зв'язки.....	70
6.8. Організаційна структура КФВіС.....	70
6.9. Форми роботи КФВіС.....	71
6.10. Кадрове забезпечення КФВіС.....	72
6.11. Регламентація роботи НПП і навчально-допоміжного персоналу КФВіС.....	72
6.12. Матеріально-технічна база КФВіС.....	73
6.13. Планування, облік і звітність КФВіС.....	74
Перелік посилань.....	75
Короткий словник термінів.....	77

ПЕРЕДМОВА

На виконання завдань Цільової комплексної програми «Фізичне виховання - здоров'я нації», затвердженої Указом Президента України, Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні», постанови Кабінету Міністрів України **«Про затвердження заходів з реалізації Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту»**, Наказу МОНУ № 642 від 09.07.2009 р. **«Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента»** фізичне виховання і організація масового спорту студентської молоді в системі вищої освіти є обов'язковим компонентом вищої освіти і здійснюється у вищих навчальних закладах (ВНЗ) I – IV рівнів акредитації, відповідно до законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт» та Постанови Кабінету Міністрів України № 1594 від 15 листопада 2006 р. **«Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки»**, Наказів МОН України № 4 від 11.01.2006 р. **«Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах»**, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 березня 2006 р. за № 249/ 12123 та № 439 від 05.06.2006 р. **«Про вдосконалення роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України»** та інших.

Фізичне виховання і масовий спорт у вищих навчальних закладах є важливим компонентом навчального процесу, діяльності ВНЗ та виховання студентської молоді, формування у неї психічного, морального та фізичного здоров'я, відновлюваності та укріплення здоров'я студентства методами фізкультурно-спортивної рекреації для надійної професійної працездатності та розвитку креативного мислення засобами фізкультурно-спортивної анімації та психофізичного тренінгу для подальшого вдосконалення підготовки до активного життя й конкурентоспроможної професійної діяльності.

Ідеологічною основою фізичної культури, фізичного виховання і масового спорту студентської молоді, збереження професійної працездатності НПП та

співробітників академії є загальнолюдські та гуманістичні цінності. Основними завданнями фізичної культури і спорту ХНАМГ є постійне підвищення рівня та потенціалу здоров'я, духовного та психофізичного розвитку колективу - студентів, НПП та співробітників, сприяння економічному і соціальному розвитку академії, зміцнення авторитету й іміджу ХНАМГ у галузі вищої освіти України та світовому співтоваристві. Одним із головних компонентів реалізації заходів фізичного виховання й спортивно-масової роботи у ХНАМГ є кафедра фізичного виховання і спорту (КФВіС).

«Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у Харківській національній академії міського господарства» визначає статутні положення системи організації фізичної культури, фізичного виховання і масового спорту в ХНАМГ, структуру та параметри системи, завдання, функціональні обов'язки, зміст роботи, права та обов'язки виконавців та головної складової системи організації фізичного виховання і масового спорту - кафедри фізичного виховання і спорту ХНАМГ (КФВіС ХНАМГ). Розробка Положення про систему організації фізичного виховання і масового спорту ХНАМГ та кафедру фізичного виховання і спорту зумовлена такими факторами: гармонізацією нормативно-правової бази ХНАМГ у сфері фізичної культури і масового спорту відповідно до сучасних вимог та нормативних положень¹; вдосконаленням інфраструктури освітнянської, навчально-виховної і соціально-побутових сфер академії; підняттям рівня підготовки збірних команд академії та окремих спортсменів для участі в спортивних змаганнях різноманітних рівнів, у тому числі Європейських і світових; необхідністю постійного покращення стану матеріально-технічної спортивної бази академії; створенням постійно діючої системи інформаційного забезпечення та пропаганди фізкультурно-спортивного руху в академії, соціальної реклами масового спорту як важливого чинника здорового способу життя із метою широкого залучення колективу академії до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять; підняттям рівня наукового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту в ХНАМГ.

¹ Постанова Кабінету Міністрів України № 1594 від 15 листопада 2006 р. «Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки», -Київ, 2006.-23 с.

ВСТУП

Для подальшого інформування та прозорості діяльності науково-педагогічних працівників (НПП) та адміністрації ХНАМГ з організації фізичного виховання та позанавчальної спортивно-масової роботи, при завершальному переході на систему навчального процесу в рамках Болонських угод та Європейської кредитно-транс-ферної системи – ECTS, зазначимо: при плануванні та організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання та позанавчальної спортивно-масової роботи в Академії необхідно керуватися вимогами Наказів МОН України № 642 від 09.07.2009 р. *«Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента»*, № 4 від 11.01.2006 р. *«Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах»*, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 березня 2006р. за № 249/12123 та № 439 від 05.06.2006р. *«Про вдосконалення роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України»*, Постановою Кабінету Міністрів України № 1594 від 15 листопада 2006р. *«Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки»*. Загальні питання Державної програми: *«...В Україні склалася критична ситуація у сфері фізичної культури і спорту. Лише 13 % населення залучено до занять фізичною культурою і спортом. ...Світовий досвід свідчить, що рухова активність людини протягом усього життя запобігає захворюванням та поліпшує стан здоров'я. За інтегральним показником здоров'я населення – середньою очікуваною тривалістю життя людини Україна займає одне з останніх місць в Європі...Потребує нагального розв'язання проблема розвитку фізичного виховання і спорту вищих досягнень та підготовки резерву для національних збірних команд...»*.

Головні заходи – *«...Створити належні умови для забезпечення фізичного виховання і масового спорту в ВНЗ у обсязі не менше 5 – 6 годин рухової активності на тиждень, у тому числі відповідні умови для дітей-інвалідів;...Сприяти функціюванню спортивних клубів при ВНЗ;...Сприяти діяльності студентських*

спілок фізкультурно-спортивної спрямованості, пов'язаних з розвитком фізичної культури і спорту в ВНЗ...».

Впровадження в навчально-виховний процес вимог зазначених у Постанові Кабінету Міністрів України та Наказах МОН України, Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки, які наведені у Положенні, у повному обсязі рекомендовано здійснювати поетапно, протягом двох – трьох навчальних років, починаючи з 2006-2007 навчального року та виходячи із кадрового та матеріально-технічного забезпечення КФВіС. Виникла потреба інформацію стосовно цих питань довести до відома керівників підрозділів Академії, НПП та студентів. Для того, щоб не виникало різночитання Положення, публікуємо нижче оригінали Наказів МОН України та доопрацьоване й узгоджене «Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у Харківській національній академії міського господарства» (далі - Положення ХНАМГ). Положення ХНАМГ доопрацьовано й узгоджено за розпорядженням Ректора Академії, згідно Наказів МОН України № 642 від 09.07.2009 р. *«Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента»*, № 4 від 11.01.2006 р. *«Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах»*, № 439 від 05.06.2006 р. *«Про вдосконалення роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України»* та Постанови Кабінету Міністрів України № 1594 від 15 листопада 2006 р. *«Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки»*, Положення ХНАМГ гармонізовано з вимогами Наказів МОН України № 188 від 25. 05. 1998 р. *«Про нормативні документи з фізичного виховання»* та № 757 від 14. 11. 2003 р. *«Про затвердження навчальних програм з фізичного виховання для вищих навчальних заходів I-II, III-IV рівнів акредитації»*, № 976 від 24.12.2004 р. *«Про затвердження Положення про організацію і зміст роботи кафедри фізичного виховання вищого навчального закладу»*, Уставом ХНАМГ, Уставом спортивного клубу ХНАМГ та іншими нормативними документами.

1. РОЗВИТОК ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ - МІСІЯ ДЕРЖАВИ

Наприкінці XX століття в соціальній сфері Людства виникли нові тенденції діяльності, які на думку багатьох учених сучасності придбали риси «гуманітарної революції». Об'єкт гуманітарної революції - сама Людина. Мета гуманітарної революції - гарантії здоров'я Людини, збільшення тривалості життя, удосконалення духовних і психофізичних сил, інтелектуальних технологічних можливостей. Практична реалізація цілей гуманітарної революції знайшла реальне втілення в Програмі Всесвітньої Організації Охорони здоров'я «Здоров'я 21 століття» [1]. Цілі цієї програми покладені в основу соціальної політики нашої молодшої держави й глобальної стратегії у галузі розвитку охорони здоров'я нації [2].

Глобальною стратегією (метою) держави є задоволення потреб суспільства в духовному, психофізичному й технологічному розвитку, забезпеченні безпеки суспільства. Глобальну мету в системному аналізі називають місією. Тоді, місія держави – реалізація потреб суспільства в духовному, психофізичному, технологічному розвитку й забезпеченні безпеки суспільства [3]. Ієрархічна модель місії держави представлена на рис.1. Потреба суспільства в розвитку охорони здоров'я необхідна для поліпшення якості життя й збереження генофонду української нації. Концептуально й практично місія держави закріплена в Конституції України (стаття 49) - «Кожний має право на охорону здоров'я. Держава піклується про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідеміологічне благополуччя...» та підтверджена комплексами Законів України, Указів Президента й Національними програмами розвитку фізичної культури і спорту [4,5,6,7,8 і ін.]. Цілі держави - це конкретні кінцеві стани її систем, які в процесі свого функціонування реалізують прийняті концепції ціннісних орієнтацій у сферах здоров'я нації, охорони здоров'я та фізичній культурі як головних чинників збереження генофонду української держави. Цілі систем, що реалізують місію держави, багатопланові та мають розгорнуті складні ієрархічні структури. Основні з них - це системи охорони здоров'я, фізичної культури, освіти та науки. Ці системи «занурені по горизонталі» в зовнішнє середовище

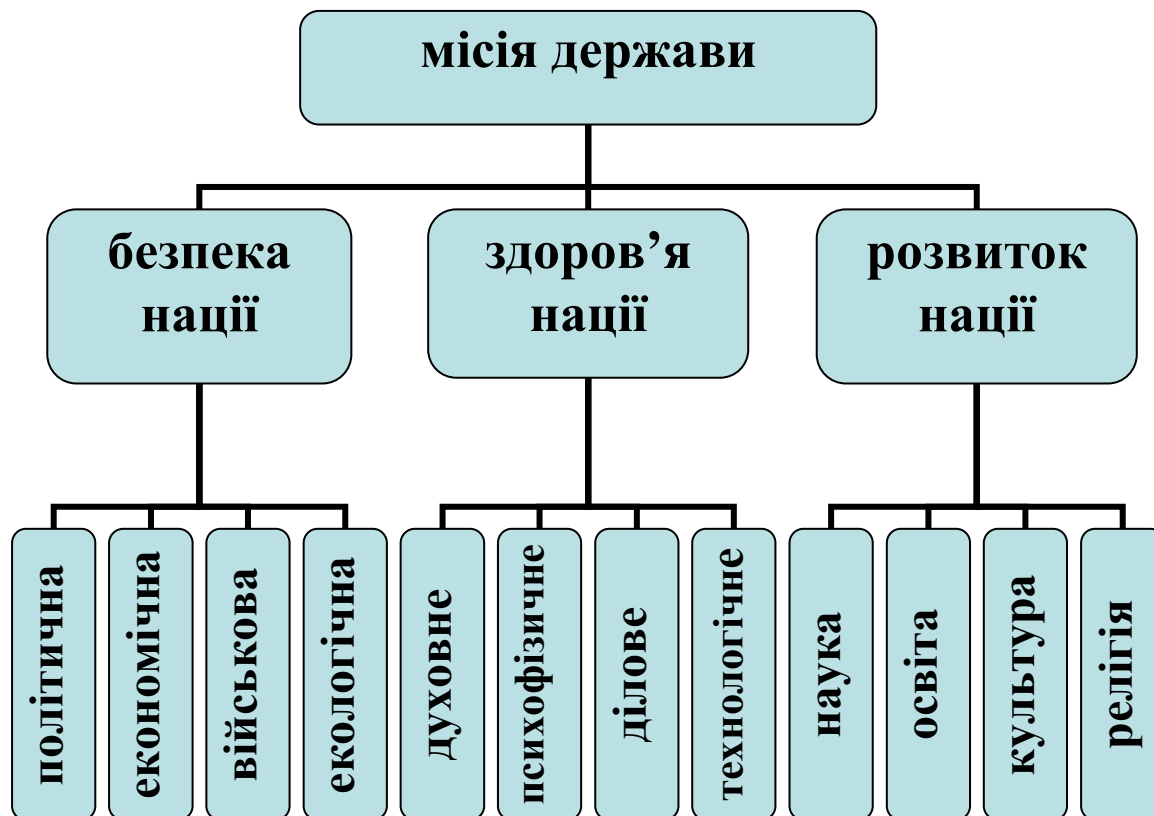

Рис. 1. Ієрархічна модель місії держави

«екологічну, економічну, політичну, військову» та ін. системи третього рівня ієрархії (див. рис.1). Цілі системи фізичної культури суспільства, її підсистем - фізичного виховання і спорту наступні: соціальне, психологічне (духовне), психофізичне й прикладне (ділове, технологічне) професійне здоров'я Людини; формування активної життєвої позиції особистості; збільшення тривалості життя Людини, життєдіяльних можливостей та якості життя кожного індивідуума, громадянина держави. Відзначимо, що в системі фізичної культури для визначення характеру й сутності Людини використовують три поняття - Людина, Індивідуум, Особистість. Людина - складна соціально-особистісна біоенергетична система відкритого типу, суспільна істота, яка має свідомість, розумом, суб'єкт суспільно-історичної діяльності й культури. Індивідуум (від лат. *individuum* – індивід; представник), індивід як будь-який самотійно існуючий організм або як індивідуум, представник - окрема людина; особистість. Особистість – людина, як суб'єкт відносин і свідомої діяльності

або людина, як стійка система соціально значимих рис, що характеризують індивідуума як члена суспільства або спільності. Особистість визначається певною системою суспільних відносин, культурою й обумовлена також біоенергетичними й біологічними особливостями. Ці три поняття використовують в системі фізичного виховання і спорту для розробки психофізичних та спортивних технологій у різних сферах формування конкурентоспроможного спеціаліста засобами фізичної культури і спорту. Крім того, кожне поняття формує свої критеріальні показники якості функціонування людського організму в різних сферах проходження ним (Людиною) траєкторії індивідуального життєвого циклу.

У Концепції розвитку охорони здоров'я населення України вказано цілі: «...збереження й зміцнення здоров'я населення; продовження періоду активного довголіття й тривалості життя людей...»[5], які необхідно реалізувати із «...розробкою й реалізацією подань про сутність здоров'я людини; ... кількісною оцінкою здоров'я індивіда; ...розробкою методології й методів формування й збереження здоров'я особистості;...розробкою програм зміцнення здоров'я нації через індивідуальне здоров'я її членів...»[8]. Практична реалізація цілей держави виконується в функціонуванні її соціально-технічних підсистем. Технології досягнення цих цілей мають комплексно-ієрархічний характер. Об'єкт впливу - Людина. Вплив на неї та формування її соціального портрета здійснюється у суспільстві проблемореалізуючими управлінськими й соціально-педагогічними системами й відповідними технологіями. У системі фізичної культури основними проблемореалізуючими соціально-педагогічними підсистемами є системи фізичного виховання і спорту. Проблемореалізуючі соціально-педагогічні підсистеми фізичного виховання і спорту постійно розвиваються (обновляються, доповнюються, удосконалюються) з розвитком знань і підвищенням рівня культури суспільства, підвищенням рівня цивілізації. Розвиток проблемореалізуючих соціально-педагогічних підсистем фізичного виховання і спорту відбувається на засадах створення і введення в практику життєдіяльності нових концепцій, інноваційних технологій, які визначають

управлінські й педагогічні рішення для практичної реалізації ідей розвитку Людини. Інноваційні напрямки розвитку проблемореалізуючих соціально-педагогічних підсистемами - це напрямки «фізкультурне виховання» і «соціальна валеологія».

Фізкультурне виховання – це різноманітний педагогічно-виховний процес формування фізичної культури Людини, Індивідуума, Особистості. Фізкультурне виховання переслідує збільш широкі цілі, ніж система фізичного виховання. Основна мета фізкультурного виховання – виховання через культуру, за допомогою освоєння й інноваційного розвитку цінного потенціалу системи фізичного виховання [9]. Тріада фізкультурного виховання – гармонія соціально-психологічного, психофізичного й ділового (інтелектуально-технологічного) розвитку. Соціальний феномен фізкультурного виховання – це виховання стійких якостей Людини, Індивідуума, Особистості й через неї суспільства в цілому. Традицією фізкультурного виховання є олімпійське й спортивне виховання. Спорт - основна частина системи фізичної культури, спеціальна сфера визначення досягнень людини в конкретних видах фізичних вправ, вольовому, технічному, інтелектуальному й іншому видах спеціальної підготовки. Соціальний феномен спорту – це самовиховання сталих якостей Людини, Індивідуума, Особистості, наймогутніша «реклама» світової популярності досягнень держави, спортивної діяльності організацій та їх світовий імідж. Соціальна цінність спорту в суспільстві визначається його діючим стимулюючим впливом на поширення елементів фізкультурного виховання серед різних верств населення, формуванням суспільної думки, престижністю фізкультурного виховання в суспільстві, популярністю - «іміджем», а головне - виникненням «непринадно, непривабливо корисного» бажання кожного члена суспільства вдосконалювати потенціал своєї фізичної культури.

Соціальна валеологія – це наука розвиваючого знання, накопиченого людством в галузях охорони здоров'я, медицині, психології, педагогіці, фізичній культурі і спорті. Вона розробляє методологічні підходи, методичні програми формування й управління процесами передачі елементів фізкультурного

досвіду і технологій накопичення, збереження та поліпшення здоров'я суспільства. Головними напрямками соціальної валеології є: педагогічна валеологія, психологічна валеологія, екологічна валеологія та ін. Одним з основних напрямків соціальної валеології в плані кількісної оцінки здоров'я від індивіда до соціуму нації є кібернетична валеологія [10]. Кібернетична валеологія розробляє методологію автоматизованої функціональної і тестової діагностики, моніторингу стану здоров'я від Людини, Індивідуума, Особистості до нації, використовуючи методи аналогій і досвід інших галузей [11]. Наведений матеріал дозволяє зробити висновок про те, що фізкультурне виховання й соціальна валеологія є місією держави в галузях розвитку і збереження здоров'я нації.

Інноваційний підхід до формування викладених положень потребує певних змін у системах формування й навчання конкурентоспроможних спеціалістів: організаційних структурах установ; нормативно-законодавчих документах; програмах і виділяємих ресурсів організацій, які виділяють на досягнення цих цілей; змін методології управління й мотивацій здійснення фізкультурно-оздоровчих масових засобів напрямку «спорт вільного часу»; професійної підготовки й перепідготовки конкурентоспроможних кадрів; інноваційного оновлення навчальної й методичної документації (навчальних планів, програм, посібників і ін.); інноваційного оновлення засобів, методів і форм практичної реалізації стратегічних цілей держави на рівнях Людина, Індивідуум, Особистість до нації; обґрунтування принципів здійснення фізкультурного виховання й соціальної валеології як місії держави [12].

Запропонований проект концепції інноваційного оновлення системи фізичного виховання і спорту, який постійно, поетапно реалізується ректоратом та КФВіС ХНАМГ - передумова реалізації місії української держави в триєдиному завданні покращення здоров'я української нації – духовному, психофізичному й діловому (технологічному).

«Ніщо так не виснажує й не руйнує організм людини,
як тривала фізична бездіяльність»

(Аристотель)

2. СИСТЕМА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ХНАМГ

Об'єкт гуманітарної революції сьогодення - сама Людина. Цілі гуманітарної революції - гарантії здоров'я Людини, збільшення тривалості її життя, удосконалення духовних і фізичних сил, інтелектуальних та технологічних можливостей. Практична реалізація цілей гуманітарної революції знайшла реальне втілення в Програмі Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я «Здоров'я XXI сторіччя» і 20-ти річній програмі «Здоров'я XXI сторіччя Європейського регіону». Засади цих програм покладені в основу соціальної політики нашої молодшої держави, введені до Конституції України та затверджені Указами Президента України. Започатковано державне свято України - День фізичної культури й спорту (перша неділя вересня). Прийнято Закони України «Про фізичну культуру й спорт», затверджена Указом Президента України Національна програма України «Фізичне виховання – здоров'я нації», Державна програма розвитку фізичної культури і спорту України на 2007 – 2011 роки й ін.²

Фізична культура - складова частина загальної культури суспільства яка спрямована на зміцнення здоров'я нації, її морально-вольових й інтелектуальних можливостей, удосконалення гармонійного формування особистості, а також є найважливішим чинником підвищення соціальної, професійної й фізичної активності людини. Соціальний феномен фізичної культури – це виховання стійких якостей особистості й суспільства в цілому методами фізичного виховання.

² Закон України «Про фізичну культуру й спорт», Київ. -1993.-29 с.;

Державна, регіональна, міська й цільова Програма ХНАМГ «Фізичне виховання - здоров'я нації» на термін 2000-2020 р.р.; Плани роботи комітетів профкомів співробітників і студентів Академії по фізкультурній і спортивно-масовій роботі, КФВіС, спортивних клубів студентів і співробітників Академії й ін.

Спорт - основна частина фізичної культури, спеціальна сфера визначення досягнень Людини в конкретних видах фізичних вправ, вольова, технічна, інтелектуальна й інші спеціальні види спортивної підготовки. Соціальний феномен спорту – це **самовиховання стійких якостей особистості**, наймогутніша «реклама» світової популярності досягнень України, спортивної діяльності організацій та їх світовий імідж. Соціальна цінність спорту в суспільстві визначається його діючим стимулюючим впливом на поширення системи фізичної культури й спортивно-масового фізичного виховання серед різних верств населення, формуванням суспільної думки про престижність фізичної культури й здорового способу життя в суспільстві, популярності здорового способу життя - «іміджу спортивної особистості», а **головне - виникненням «непривабливо корисного бажання» кожного члена суспільства вдосконалювати рівень та потенціал свого здоров'я й психофізичного стану методами фізичної культури і спорту.**

На Колегії МОН України, протокол № 7/6-3 від 28 червня 1995 р. прийнято рішення, яке діє і по цей час, про вдосконалення **системи фізичного виховання і спорту** (СФВіС) у ВНЗ України I-IV рівнів акредитації та створення фізкультурно-спортивних клубів, їх осередків у вищих, середніх і професійно-технічних навчальних закладах, як первинних структурних підрозділах спортивних спілок студентської та учнівської молоді України з наданням їм можливої фінансової підтримки.

Генез еволюції СФВіС. Теза - **система фізичного виховання і спорту у вищому навчальному закладі** була задекларована, але нормативної документації, окрім керівних вказівок про створення спортивного клубу та Закону України «Про фізичну культуру і спорт», на той час не було. Організаційного та методичного керівництва діяльністю фізкультурно-спортивних клубів, допомоги в створенні, розробці необхідної документації, завдань та критеріїв ефективної діяльності клубів також не було. У 1998 році Наказом МОН України № 188 від 25 травня 1998 р. оголошено систему інноваційної перебудови навчальної дисципліни «Фізичне виховання» на базі розробок Інститутом змісту й

методів навчання МОНУ^{3,4}. Цим же Наказом, на кафедрах фізичного виховання, було введено три структурних підрозділи: відділення загальної фізичної підготовки (ВЗФП), відділення спортивного удосконалення (ВСУ) та спеціальне медичне відділення з групами лікувальної фізичної культури (СМВ-ЛФК). КФВіС Академії була забезпечена достатнім об'ємом законодавчо-нормативної документації для організації навчального процесу по ВЗФП, а по ВСУ та СМВ-ЛФК така організаційно-нормативна документація до цього часу відсутня. У базовій навчальній програмі Інституту змісту й методів навчання стосовно ВСУ та СМВ-ЛФК були наведені об'єми дидактичних розробок дуже стисло. Співвідношення об'ємів дидактичних розробок для **ВЗФП : ВСУ : СМВ-ЛФК**, експертно оцінюються як **9 : 1 : 1**. Організаційно-методичних положень для **ВСУ** та **СМВ-ЛФК** не відтворено зовсім. Така ж картина повторилася з новою навчальною програмою «Фізичне виховання» для ВНЗ III–IV рівнів акредитації, затвердженої Наказом МОН України №757 від 14 листопада 2003 р. Тому виникла проблема доопрацювання на засадах базової програми МОН України навчальної програми з дисципліни «Фізичне виховання» для Академії. Для реалізації програми та проведення позанавчальних спортивно-масових заходів виникла необхідність самостійно вдосконалювати систему фізичного виховання і спорту ХНАМГ (СФВіС ХНАМГ) у рамках кафедральної НДР та організаційно-управлінської діяльності ректора, ректорату, деканатів та громадських організацій ХНАМГ.

У 1998 році було створено «Спортивний клуб ХДАМГ» (далі – СК), який зареєстровано згідно з чинним законодавством стосовно громадських організацій, як самостійну фізкультурно-спортивну громадську організацію. СК здійснює

³ Про стан та перспективи розвитку фізичної культури і спорту у ВНЗ України. Рішення колегії Міносвіти України, Протокол № 7/6-3 від 28 червня 1995 р. - 3 с.

⁴ Фізичне виховання. Базова навчальна програма для вищих навчальних закладів освіти України III і IV рівнів акредитації. Міністерство освіти України, Інститут змісту й методів навчання, Київ, - 1998 р., 26 с.

Про нормативні документи з фізичного виховання. Наказ № 188 від 25.05.1998 р. Міністерство освіти України, Київ, - 1998 р., 2 с.

Державні вимоги до системи фізичного виховання дітей, учнівської й студентської молоді. Додаток до наказу № 188 від 25.05.1998 р., Міністерство освіти України, Київ - 1998 р., 9 с.

Державні вимоги до навчальних програм з фізичного виховання в системі освіти. Додаток до наказу № 188 від 25.05.1998 р., Міністерство освіти України, Київ - 1998 р., 5 с.

Положення про заліки з фізичного виховання. Додаток до наказу № 188 від 25.05.1998 р., Міністерство освіти України, Київ - 1998 р., 5 с.

всебічну роботу з розвитку фізичної культури і масового спорту серед студентської молоді, аспірантів, професорсько - викладацького складу, співробітників Академії та членів їх сімей. СК діє відповідно до закону України «Про фізичну культуру і спорт», інших законодавчих та нормативних урядових актів для громадських неприбуткових організацій, а також Статуту ХНАМГ, Статуту СК. Діяльність СК спрямована на виконання соціально важливих функцій у галузі фізкультурно–оздоровчої роботи й спорту. СК є юридичною особою, має свою печатку, штамп із своїм найменуванням, рахунок у банківському закладі, основні та оборотні фонди. СК є неприбутковою організацією. Діяльність спортивного клубу відбувається на засадах самоврядування, добровільності членства та участі членів клубу в його справах. СК почав свою роботу без нормативно-методичної та фінансової підтримки профсоюзних комітетів співробітників і студентів, у зв'язку з відсутністю організаційно-нормативної документації та можливості фінансування спортивного клубу в умовах діючої на той час нормативно-юридичної бази. Відсутність нормативно-юридичної та фінансової спроможності організації, як наслідок - складність в управлінні спортивно-масовою роботою в академії, позанавчальними спортивно - фізкультурними заходами, тому функціонування ВСУ та СМВ-ЛФК КФВіС створило ієрархічну проблемну ситуацію, для вирішення якої потрібно було створити ієрархічну проблемовирішуючу систему – структурну ієрархію системи фізичного виховання і спорту в Академії (СФВіС). Таку систему було створено, вона діє і сьогодні, постійно вдосконалюється, структурно розвивається та корегується на засадах методики системного структурного аналізу від «чорної скриньки» до «білої скриньки» [10,11].

СФВіС має ієрархічну вертикаль - системну тріаду «Ректор \approx КФВіС \approx Спортивні клуби Академії» з урахуванням адміністративної ієрархії академії, її громадських організацій, зовнішніх та внутрішніх зв'язків і матеріально-технічної спортивної бази. Формальна модель структури СФВіС наведена на рис. 2. На рис. 3 представлені змістові моделі структури СФВіС ХНАМГ у рамках навчально-виховного процесу Академії, а на рис. 4 – змістова структура моделі позанавчальних виховних спортивно-масових заходів для студентів та працівників.

У 2000 році ректоратом Академії та КФВіС було прийняте рішення про самостійну науково-дидактичну розробку інновацій СФВіС Академії. Для створення СФВіС були застосовані принципи організації системних досліджень соціотехнічних систем відкритого типу, здатних до розвитку. На КФВіС виконується НДР «Методи кібернетики та системного структурного аналізу в фізичному вихованні та спорті». Із метою підвищення ефективності та якості навчально-виховної та спортивно-масової роботи щорічно проводиться соціологічне опитування всіх студентів, що навчаються на кафедрі та підвищують свій спортивний рівень у ВСУ та спортивних клубах. З 2000 року навчальний процес по КФВіС організується з максимальним урахуванням побажань студентів стосовно форм і методів навчання з дисципліни «Фізичне виховання» і «Фізична культура». З 2006 року в навчальні плани введені розроблені в ХНАМГ додаткові дисципліни «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності».

За основу СФВіС Академії взяті елементи СФВіС ВНЗ розвинутих країн: США, Канади, Японії та Німеччини, дидактичні й методичні розробки КФВіС у рамках виконання НДР «Методи кібернетики та системного структурного аналізу в фізичному вихованні й спорті».^{5, 6} СФВіС Академії має свою цілісність й структурний розподіл; структуру системи й структури підсистем; параметри системи, підсистем та елементів; зовнішні й внутрішні адміністративні та функціональні взаємозв'язки підсистем і елементів; підлеглисть підсистем та елементів єдиній ієрархії цілей СФВіС Академії; ієрархічну алгоритмічність функціонування й діяльності в сильному й слабо формалізованому логічному смислі; **властивість емерджентності** як нової якості системи (ефекту взаємодії системи з мінливим зовнішнім та внутрішнім середовищем), якого не мають її підсистеми й елементи.⁷

⁵ Сааті Т., Кернс К. Аналіз планування. Організація систем. /Пер. с англ.- М.: «Радіо й зв'язок», -1991.- 320 с.

⁶ Ключко В.М. Оновлення організації і методики проведення занять фізичною культурою із студентами ХДАМГ /Звіт НДР, інв. № 1/2001, Харків, ХДАМГ, 2001-90 с.

Ключко В.М. Обновление организации и методологии занятий со студентами специального медицинского отделения // Современные технологии и оздоровительные программы педагогического процесса по физической культуре и спорту в учебных заведениях / Материалы международной научно-методической конференции. – Белгород 27-28 февраля 2002 г.: Из-во БелГТАСМ, 2002.-С.231-237.-Библ.: С.237, (4 назв.).

⁷ **Емерджентність** (від англ. **emergent** – несподівано виникаючий) – характеристика системи, яка полягає у тому, що властивість системи в цілому, відсутня у окремо взятих складових елементів, або емерджентність – це відповідність властивостей системи в цілому властивостям окремих її частин.

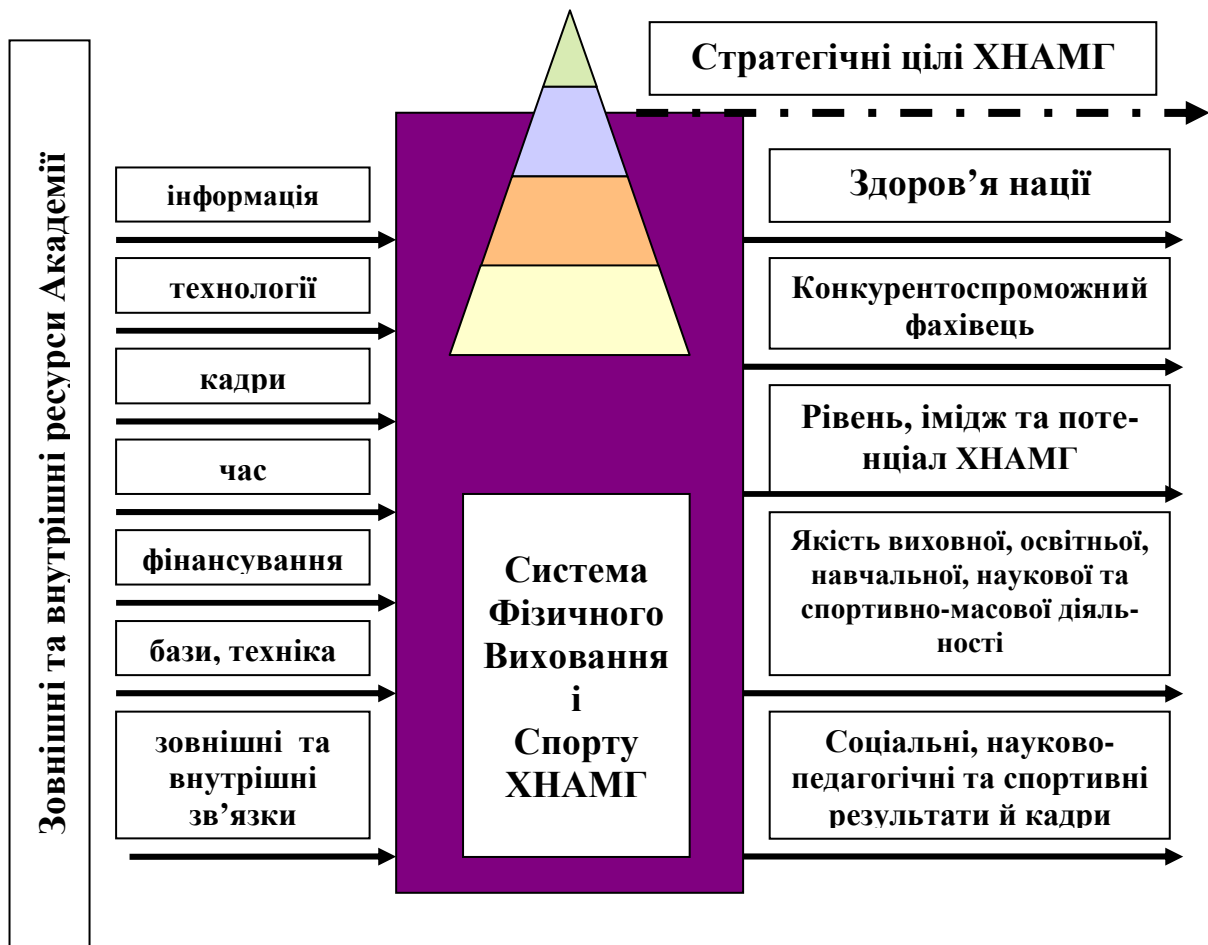

Рис. 1. Змістовна модель СФВіС ХНАМГ типу «чорна скринька»

У розробці СФВіС ХНАМГ використовувались два системні структурні ієрархічні підходи створення проблемовирішуючої системи: **перший** – **стадійна зміна якісного складу розв'язуваних задач** на шляху вирішення загальної проблематики СФВіС; **другий** – **цільовий опис і реалізація програми дій без конкретизації методик розв'язуваних задач на кожному етапі і змісту вхідної та вихідної інформації на кожній фазі (стадії) життєвого циклу еволюції траєкторії СФВіС Академії**. Перший підхід у своїй основі має **принцип стійких понять** і визначається **принципом послідовності дій**. Цей підхід класично консервативний і жорсткий. Другий підхід збільш гнучкий, виборчий і демократичний. Ґрунтується на **принципі індиферентності** (пристосування) до умов мінливих зовнішніх та внутрішніх середовищ у залежності від конкретного внутрішнього стану та ситуації у СФВіС Академії. Створюючи проблемовирі-

шуючу систему інновацій та розвитку СФВіС, нами застосовувалися обидва підходи, а також їхні ситуаційні сполучення. Таке рішення ґрунтується на практичній реалізації **принципу посилення методологічної системної діяльності**. У методологічному аспекті, з переходом до системи навчання в рамках Болонської угоди, постійно зростає роль застосування **принципу антиципації** (передбачення) з розвитком **принципів міждисциплінарної взаємодії** із залученням творчих колективів різних підрозділів академії та фахівців з метою якісного досягнення ієрархії цілей СФВіС та Академії у цілому. Розвиток системи потребував реалізувати **принцип упорядкування методик дій** на кожному ієрархічному і структурно-логічному щабелі системи.

Подальша теоретична та практична наукова робота над СФВіС Академії дозволила сформулювати закон організаційного управління, який нами названо **«7С + 3Е»**. У законі наведено 10 = **«7С+3Е»** необхідних й обов'язкових елементів в ієрархії дій, процесів та операцій для якісного функціонування СФВіС ХНАМГ (яка має вісім = 7+0, із нульовим, системних та три ієрархічних управлінських рівня). Якщо з системи випадає хоч один із елементів **7С** або **3Е** – система працює неякісно та може й зовсім перейти у фазу скрути. Організаційно – структурна модель управління СФВіС ХНАМГ за законом **«7С+3Е»** представлена у табличній формі (табл.1). СФВіС у Академії управляється експертною Радою - «Радою здоров'я ХНАМГ» у складі ректорату, деканів, СК, громадських організацій студентів і співробітників, КФВіС. Для кожної окремої задачі експертна Рада має свій ситуативний склад. СФВіС в Академії розглядається як один із головних інструментів виховної, педагогічної, рекреаційної, позанавчальної і самостійної роботи студентства й співробітників.

Основні засади розвитку СФВіС ХНАМГ – розвиток корпоративної педагогічної культури, корпоративного педагогічного менеджменту, корпоративного педагогічного маркетингу та корпоративної педагогічної логістики у прикладній галузі гуманітарних наук, фізичному вихованні та спорті, укріпленні здоров'я, рекреації та управлінні професійною працездатністю студентів та співробітників Академії на принципах гуманітарного демократизму, підготовці конкурен-

тоспроможних фахівців. Еволюція СФВіС ХНАМГ супроводжується постійними розробками та впровадження в навчально-виховний процес академії інноваційних педагогічних корпоративних технологій акмеосинергетики, педагогічної кібернетики та системного управління корпоративною педагогічною культурою ХНАМГ, комплексною диверсифікацією міжкафедральної діяльності.

Основою підвищення ефективності та якості функціонування СФВіС ХНАМГ є правило оптимального вдосконалення її функціональних підсистем, яке втім не виключає можливості негативного функціонування системи. Тому, спираючись на класиків системного аналізу і управління, відзначимо, що **«...приватні рішення всієї системи проблем (проблематики) в інноваційній СФВіС ХНАМГ кращі, ніж повне рішення кожної із проблем, узятих окремо друг від друга...».**⁸

2.1. Стратегічні цілі системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ

Ціллю або метою називають кінцевий конкретний стан або результат, якого прагнуть досягти. Відрізняють цілі об'єктивні та суб'єктивні. Об'єктивна ціль це майбутній кінцевий конкретний стан або результат. Суб'єктивна ціль це образ бажаного майбутнього. Розв'язання завдань СФВіС потребує формулювання цілей, до яких призведе реалізація функцій СФВіС ХНАМГ.

СФВіС є цілеспрямованою, відкритою (для розвитку) та динамічною. Призначення системи визначено її властивістю (здатністю) сприймати потреби її об'єктів та зовнішнього середовища й виконувати певні дії для задоволення цих потреб. Динамічність СФВіС ХНАМГ полягає в тому, що її цілі, функції та структура змінюються з часом функціонування залежно від потреб зовнішнього середовища. Крім того, у цілеспрямованих систем вибір засобів досягнення мети (або ієрархія цілей) достатньо великий. Головна діюча особа та об'єкт цілеспрямованості СФВіС ХНАМГ є людина, яка сама по собі є цілеспрямованою, відкритою (для розвитку) та динамічною системою. Але людина відрізняється від СФВіС ХНАМГ тим, що вона (студент, НПП, обслуговуючий персонал та

⁸ Сааті Т., Кернс К. Аналітпланування. Організація систем. /Пер. с англ.- М.: «Радіо й зв'язок», -1991.- 320 с.

інш.) може обмірковувати та керувати власними діями за допомогою свідомих зусиль, установлювати пріоритети та робити вибір, заснований на науковій перевазі або життєвому досвіді та необхідності. Так СФВіС ХНАМГ та об'єкт її цілей (студенти, НПП, обслуговуючий персонал, члени їх сімей та інш.) мають однорідні властивості, з погляду системного аналізу, тому започатковано системний підхід до управління системою. СФВіС розглядається ректоратом як єдине ціле із позицій ієрархії цілей функціонування ХНАМГ, загальних для всіх її підсистем. Тому неприпустимо вдосконалення окремих підсистем СФВіС із позицій особистих цілей цих підсистем. Наявність багатьох громадських та адміністративних структурних підрозділів академії потребує вивчення самоорганізації системи з урахуванням довільної зміни керуючих параметрів підсистем. В управлінні СФВіС ХНАМГ застосовуємо методи синергетики, щодо керування підсистемами із використанням діючих на систему дестабілізуючих та розвиваючих факторів та постійним покращенням якості управлінських операцій. Поводиться постійне вдосконалення управління та якості функціонування окремих підрозділів академії з урахуванням ієрархії цілей СФВіС ХНАМГ у цілому.

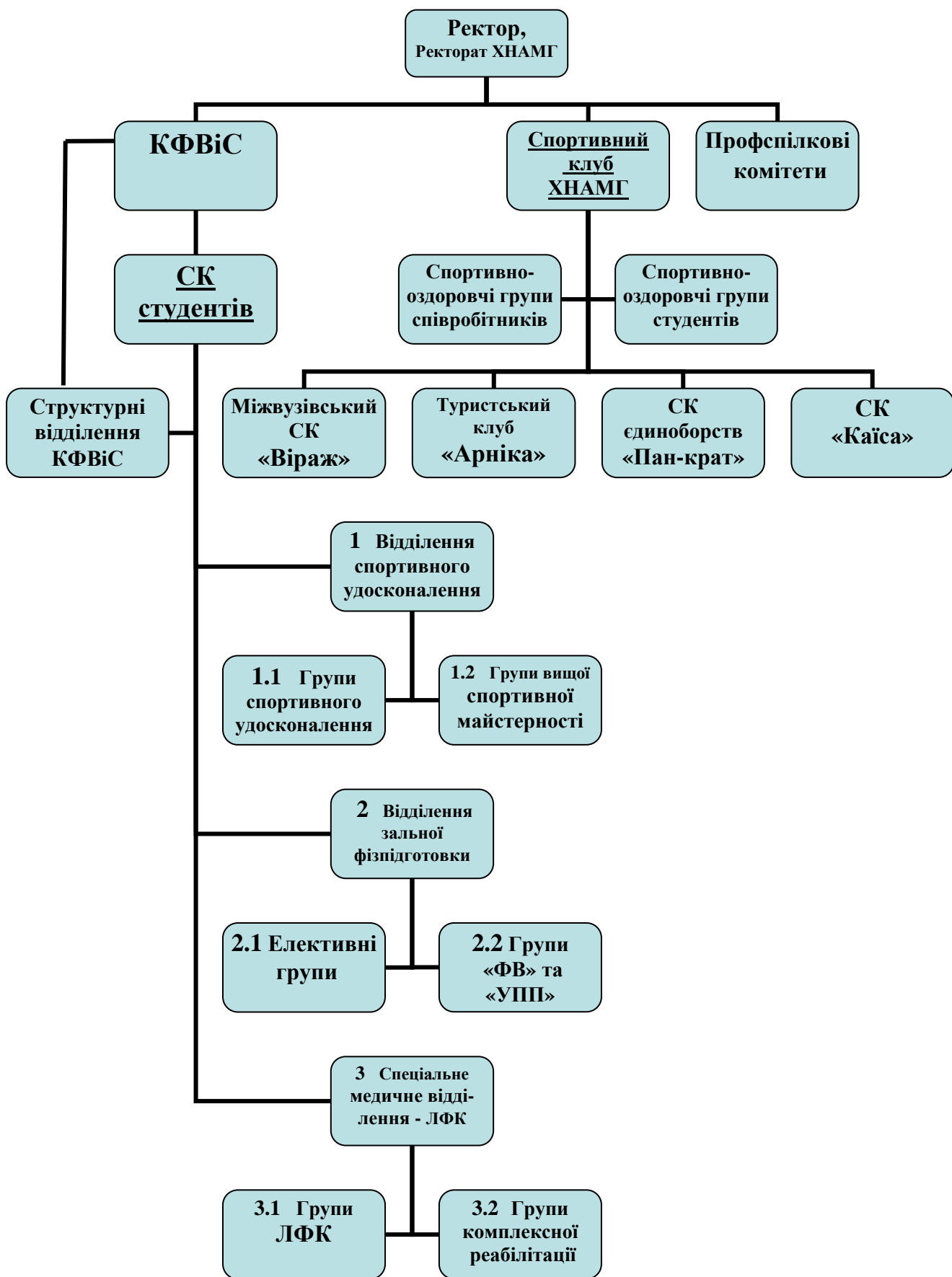

Рис. 2. Структура СФВіС ХНАМГ

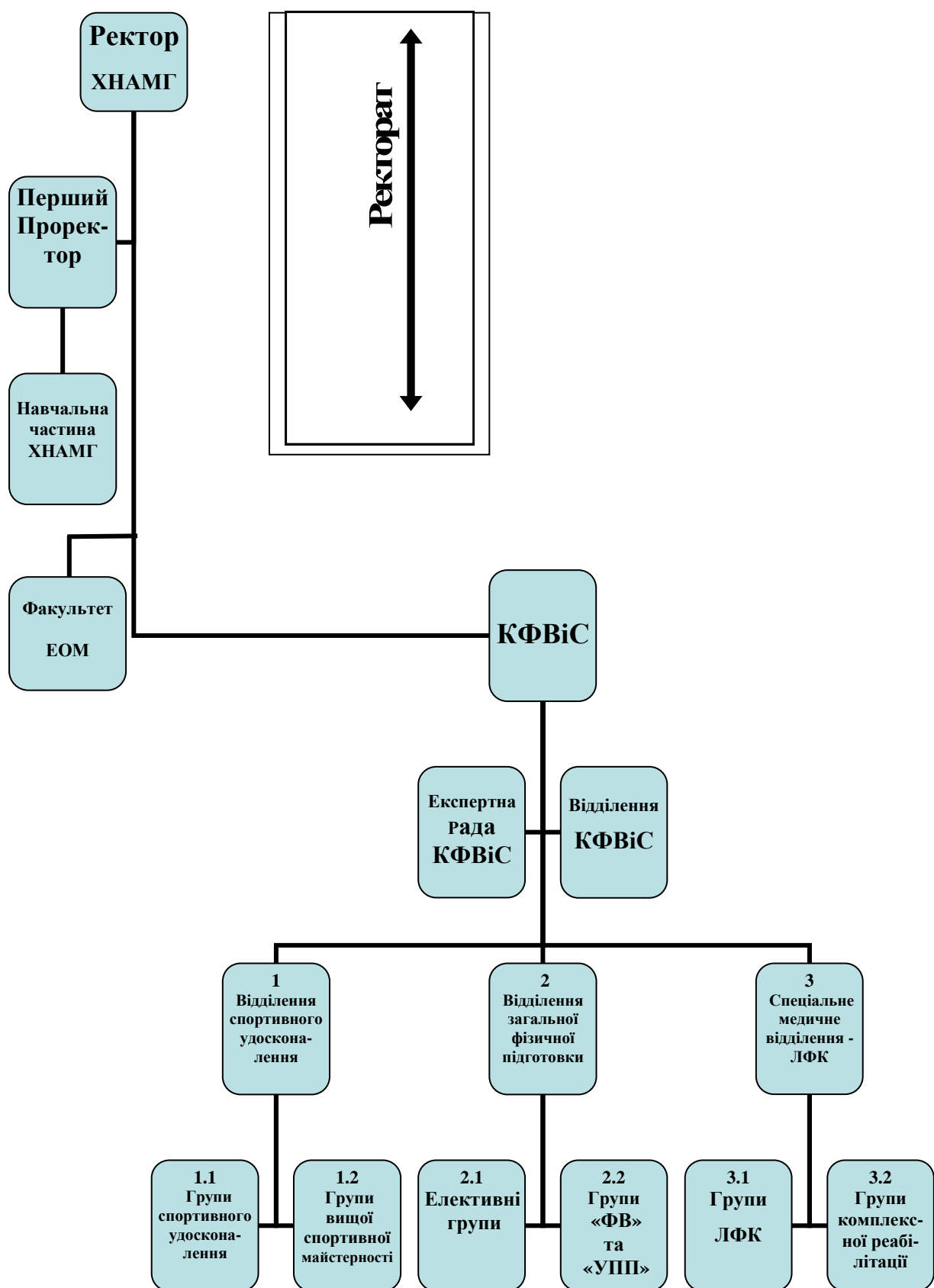

Рис. 3. Структура СФВіС ХНАМГ: підсистема навчально-виховний процес

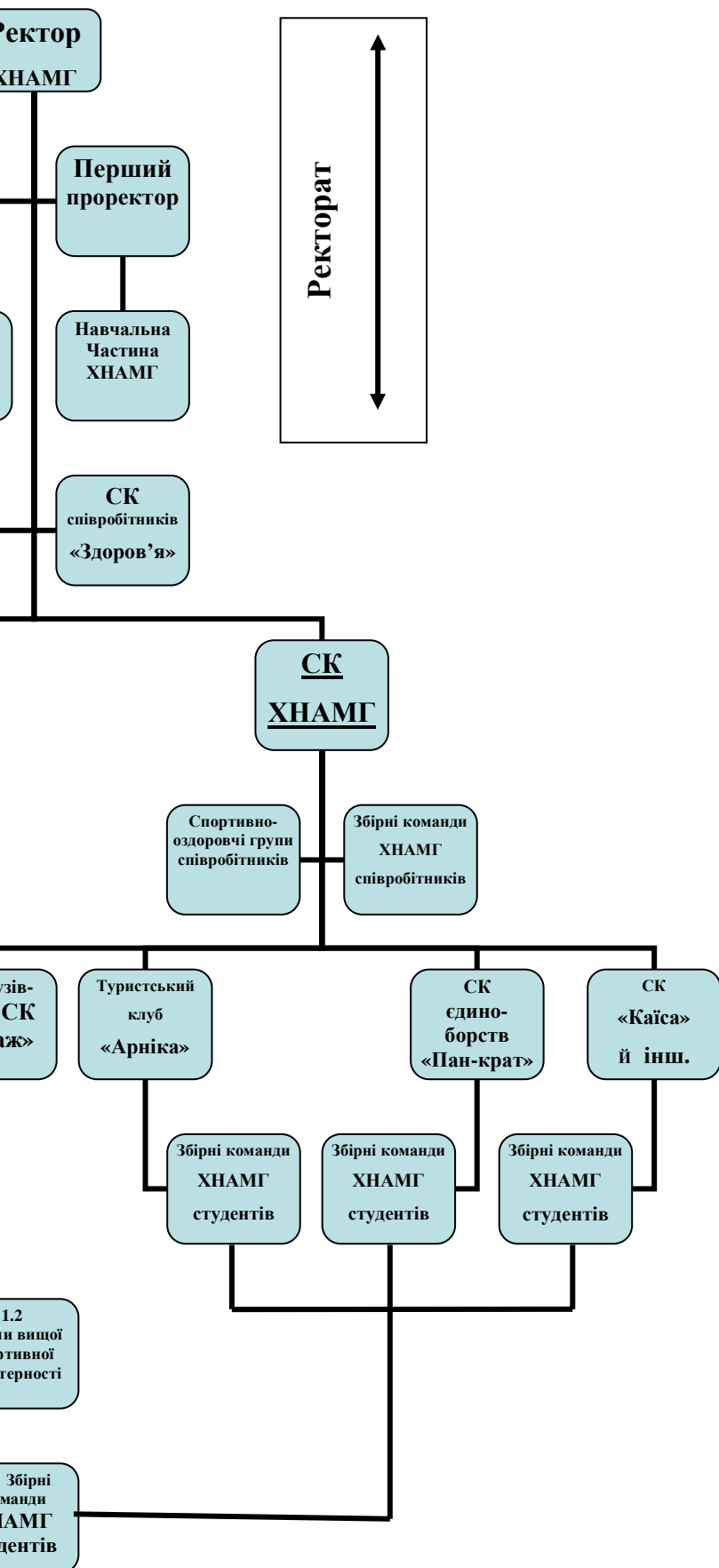

Рис. 4. Структура СФВіС ХНАМГ: структура підсистеми позанавчальної спортивно - масової роботи

Модель закону організаційного управління «7С+3Е» системою
фізичного виховання і масового спорту ХНАМГ

Таблиця 1.

Рівні СФВіС ХНАМГ	Управління СФВіС ХНАМГ Закон (7С + 3Е)			Ієрархічні рівні при- йняття рішень
	Експертна Рада СФВіС ХНАМГ			
7С +	Організація	База процесів	Об'єкти	+ 3Е
	Рівень передшествування новаціям			
<u>1С</u>	<u>Стратегія</u>	Проблеми, цілі	Параметри та система якості	<u>3Е</u> Керівник керівника ентузіаста інновацій
<u>2С</u>	<u>Структура</u>	Організаційно- ресурсна схема дій	Структурна модель СФВіС	
<u>3С</u>	<u>Система</u>	Системна методологія, комплексність	Моделі підсистем	
<u>4С</u>	<u>Склад кадрів</u>	Інформація, нормативи	Виконавці	<u>2Е</u> Ентузіаст керівник
<u>5С</u>	<u>Стиль ке- рівництва</u>	<u>Від авторитар- ного до демок- ратичного, лідерство</u>	НПП – студенти, співробітники	
<u>6С</u>	<u>Сукупність знань</u>	Принципи, технології	Акмеосинергетика НПП - студенти	<u>1Е</u> Ентузіаст інновацій
<u>7С</u>	<u>Сумісно поділяємі цінності</u>	Рівень, імідж та потенціал СФВіС ХНАМГ	Здоров'я нації, конкурентоспро- можний фахівець	
Етапи життєвого циклу СФВіС ХНАМГ				

Стратегічні цілі СФВіС ХНАМГ мають складну ієрархічну структуру за рівнями та рангами. Пріоритетні стратегічні цілі СФВіС ХНАМГ:

- зміцнення духовності, здоров'я та професійної працездатності студентів і співробітників Академії засобами фізичної культури і спорту та через них - здоров'я нації;

- виховання та якісна освітянська підготовка конкурентоспроможних фахівців;

- постійне підвищення виховного, наукового й освітянського рівня, іміджу та академічного потенціалу ХНАМГ в освітянському середовищі України, Європи і Світу;

- підвищення якості виховної, освітянської, навчальної, наукової та спортивно-масової діяльності в новій парадигмі - навчання протягом усього життя;

- підвищення соціального ефекту в фізкультурно-спортивному просторі Академії, зростання науково-педагогічних та спортивних результатів, якісна підготовка студентів-спортсменів і підвищення кваліфікації спортивно-педагогічних кадрів та НПП КФВіС;

- реорганізація фізкультурно-спортивної діяльності під впливом постійних змін у сферах громадського життя й ціннісних орієнтаціях нації та переходом до системи навчання в рамках Болонського процесу;

- виховання стійких якостей особистостей методами фізичного виховання, сприяння духовно-вольовому, психофізичному й технологічному розвитку студентства й співробітників Академії;

- виховання почуття громадянської відповідальності й почуття патріотизму серед студентства й співробітників Академії;

- активне сприяння ствердження державності України;

- постійне виховання у студентів і співробітників Академії позитивних мотивацій і характеристик соціального бачення, активної соціальної орієнтації на здоровий спосіб життя, навичок самостійних занять фізичними вправами протягом усього життя, основ сімейної фізичної культури;

- формування у студентів і співробітників Академії гуманістичного й демократичного світогляду, тісно пов'язаного з філософією переможця, духовними, теоретичними, практичними й технологічними проблемами фізкультурно-спортивного руху;

- створення умов для максимального задоволення студентів і співробітників Академії в реалізації бажання зміцнення здоров'я, духовного й психофізичного розвитку;

- забезпечення передових позицій спортсменів Академії у вузівському спортивному русі, українському й світовому спорті вищих досягнень, самовиховання стійких якостей особистостей методами спортивного виховання й самовдосконалення.

3. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ХНАМГ

СФВіС ХНАМГ, для виконання стратегічних цілей і завдань, забезпечується ректоратом зовнішніми та внутрішніми ресурсами і технологіями, складові яких: **інформаційно - правова, організаційно - інструктивна, науково-методична, спортивно-організаційна, кадрова, медична, спортивні бази та матеріально-технічне забезпечення, фінансова з комунальними послугами, система інформації, зовнішні й внутрішні зв'язки.**

3.1. Інформаційно – правова складова

Забезпечення функціонування СФВіС ХНАМГ гарантується Конституцією та Законами України, наказами МОНУ, Статутом ХНАМГ, Статусами спортивних клубів та іншими нормативними й інструктивними документами ХНАМГ. Базується на законах України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Положенні «Про організацію навчального процесу у вищих закладах освіти», нормативних документах з фізичного виховання в системі освіти України. Гарантом практичної реалізації цих правових документів в СФВіС ХНАМГ є Ректор Академії.

Нормативно-законодавча та розпорядча документація СФВіС:

- Конституція України;
- Закон України «Про вищу освіту»;
- Закон України «Про фізичну культуру і спорт»;
- «Перелік документів, що регламентують організацію навчального – виховного процесу і позанавчальної роботи з фізичного виховання у ВНЗ I - IV рівнів акредитації»;
- Устав ХНАМГ, 2004 р. з доповненнями, 2006 р.;
- Цільова комплексна програма України «Фізичне виховання – здоров'я нації», Указ Президента України від 1 вересня 1998 р., № 963/98;
- Фізичне виховання. Базова навчальна програма МОНУ, 2003;
- Про затвердження заходів з реалізації Національної доктрини розвитку фізичної культури і спорту, Кабмін України, 2005 р.;
- Постанови Кабінету Міністрів України та накази МОН:

- Постанова Кабінету Міністрів України № 1594 від 15 листопада 2006 р. «Про затвердження Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки», Кабмін України, 2006 р.;

- Наказ № 161 «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах»;

- Наказ № 210 «Про утворення фізкультурних-спортивних клубів та їх осередків у вищих, середніх і професійно-технічних навчальних закладах»;

- Наказ № 976 «Про затвердження Положення про організацію і зміст роботи кафедри фізичного виховання вищого навчального закладу»;

- Наказ № 4 «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах»;

- Наказ № 439 «Про вдосконалення роботи з фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах України»;

- Наказ № 642 «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента».

Суб'єктно-структурне вивчення та знання інформаційно-правової складової СФВіС необхідно для визначення меж сфер впливу СФВіС як автономної підсистеми відносно збільш загальної і складної мета-системи. Крім того, інформаційно-правові документи містять інформацію для вивчення імовірних можливостей функціонування СФВіС й дозволяють дослідити й розробити вербальні моделі функціонального опису системи.

3.2. Організаційно-інструктивна складова

На підставі законів України «Про фізичну культуру і спорт» і «Про освіту» загальне керівництво СФВіС в Академії покладається на Ректора ХНАМГ.

Для якісного здійснення процесу організації та функціонування СФВіС ХНАМГ ректор Академії забезпечує:

- сприяння діяльності студентських організацій, профспілкових комітетів у галузі розвитку фізичної культури і масового спорту;

- створення й організацію функціонування в академії кафедри фізичного виховання і спорту та спортивно - оздоровчого клубу, необхідних умов щодо

кадрового, матеріально-технічного, медичного, методичного, наукового та інформаційного забезпечення їх діяльності;

- для КФВіС необхідну штатну чисельність НПП, навчально - допоміжного й обслуговуючого персоналу;

- організацію обов'язкових занять фізичним вихованням 4 години на тиждень та рухової активності студентів в обсязі не менше 6-8 годин на тиждень, у тому числі дітей-інвалідів, протягом усього періоду навчання студентів;

- організацію оцінки фізичної підготовки студентів, тестування студентів та співробітників за вимогами державних тестів і нормативів, систему контролю за станом фізичного розвитку та здоров'я студентів;

- організацію щосеместрових заходів з фізичного виховання, введених у графік навчального процесу;

- організацію участі НПП КФВіС і студентів у науковій та науково-методичній роботі з проблем фізичного виховання, спорту і здорового способу життя. Підготовку і видання з використанням інноваційних технологій підручників, посібників, навчальних програм з питань фізичного виховання, масового спорту, фізкультурно-спортивної реабілітації з метою організації навчального процесу та позанавчальних спортивних заходів у академії;

- студентів підручниками, навчальними посібниками, методичними рекомендаціями, розробками стосовно самостійної роботи з фізичного виховання і спорту;

- студентів - спортсменів високої кваліфікації необхідними матеріально – побутовими умовами та можливістю навчатися за індивідуальними графіками і планами, медичною рекреацією;

- організацію роботи газети «Академія міст» з постійною рубрикою «Фізична культура і спорт» та випуском додатку «Спорт-ревію Академія міст»;

- будівництво, благоустрій, комунальну сферу спортивних споруд та утримання їх в належному стані для роботи КФВіС і спортивних клубів Академії, за активною участю студентів, які навчаються на КФВіС.

Ректорат Академії забезпечує навчальний процес з фізичного виховання та роботу спортивних клубів спортивними спорудами, технічним устаткуванням

ням та комунальними послугами, відповідно до державних будівельних норм, вимог ТБ та БЖД, пожежної охорони та санітарних норм. Створює необхідні умови для подальшого розвитку СФВіС ХНАМГ.

Організаційно й безпосередньо роботу СФВіС ХНАМГ у всіх її формах в Академії організовує і проводить ректорат, КФВіС та СК ХНАМГ, громадські об'єднання студентів та працівників академії. Аматорські спортивні клуби академії працюють під керівництвом КФВіС та СК ХНАМГ. Головні форми роботи в СФВіС ХНАМГ: навчальна - заняття з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності»; факультативна, методична; наукова; науково-методична; позанавчальна спортивно – масова: самостійні заняття студентів фізичними вправами, спортом, туризмом; щорічна участь збірних команд Академії та окремих студентів у спортивних змаганнях різних рівнів - спартакіадах Академії, спартакіадах ВНЗ м. Харкова, універсіадах України та світових першостях серед студентів; першостях міста, області, України, Європи та Світу й інш.; одноразові фізкультурно – оздоровчі та спортивно – масові заходи для студентів, співробітників Академії та членів їх сімей; позанавчальна фізкультурно-оздоровча робота спортивних клубів Академії за інтересами студентів і співробітників; проведення спортивних свят та спортивно-масових заходів; рекреаційна та реабілітаційно–оздоровча діяльність.

Для організації управління в СФВіС ХНАМГ і виконання посадових обов'язків НПП та службовцями застосовуються: ієрархічна система управління; нормативно-розпорядча документація - як Устав ХНАМГ, Колективні договори між Ректоратом та колективами студентів і співробітників Академії, Положення МОНУ, інструктивні документи ХНАМГ, Положення про КФВіС, інструкції НПП, договори КФВіС та спортивного клубу, й інш. Ректором ХНАМГ покладаються додаткові завдання, делегуються права і функції щодо розвитку СФВіС, КФВіС, спортивних клубів, фізичної культури і спорту на окремих працівників підлеглої йому системи.

3.3. Науково - методична складова

Для якісного здійснення навчального процесу та ефективного функціонування СФВіС ХНАМГ, ректорат Академії забезпечує СФВіС ХНАМГ науково-методичною літературою та ініціює самостійні науково-методичні розробки. Основні науково-методичні складові:

1) державні стандарти з фізичного виховання і спорту; 2) навчальні й робочі програми дисциплін із фізичного виховання і спорту; 3) підручники і навчальні посібники, конспекти лекцій; 4) науково-популярна література із сучасною інформацією з проблем фізичної культури і спорту; 5) комп'ютери та комп'ютерні технології для діагностики фізичного стану студентів і розробки індивідуальних фізкультурно-оздоровчих програм; 6) постійний доступ в систему Internet; 7) інструктивно-методичні матеріали з організації самостійних занять фізичним вихованням і спортом; 8) індивідуальні семестрові завдання для самостійної роботи студентів із фізкультурної освіти та психофізичного спортивного удосконалення; 9) системи тестів і нормативів для перевірки й оцінки фізичної підготовленості, знань, умінь і навичок студентів в галузі фізичного виховання і спорту; 10) розробки щодо створення лабораторії медично-педагогічних досліджень у галузі фізичної культури, фізичного виховання і спорту сумісно із національною академією державного управління при Президенті України (Харківський регіональний інститут); 11) необхідний штатний склад та фінансування структурних підрозділів СФВіС; 12) ініціювання розробок і запровадження у ХНАМГ системи контролю стану фізичного розвитку та здоров'я студентів; 13) проведення у встановленому порядку атестації викладачів з фізичного виховання та тренерів-викладачів з певних видів спорту; 14) сприяння функціонуванню спортивних клубів ХНАМГ та студентських спілок фізкультурно-спортивного спрямування; 15) підготовка та узгодження пропозицій щодо кадрового забезпечення КФВіС та проведення позанавчальної спортивно-масової роботи в академії; 16) розгляд та узгодження пропозицій щодо інноваційного реформування СФВіС ХНАМГ; 17) визначення та підтримка пріоритетних напрямків прикладних досліджень у сфері фізичної культури і спорту, спортивної педагогіки. Сприяння виконанню та впровадженню науко-

вих розробок КФВіС та лабораторії медико-педагогічних досліджень; 18) адміністративне узгодження й створення на КФВіС проблемної міжвузівської лабораторії медико-педагогічних досліджень у галузі фізичної культури, фізичного виховання і спорту. Забезпечення її сучасною апаратурою, комп'ютером та обладнанням; 19) сприяння щорічній участі НПП КФВіС у міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях у сфері фізичної культури і спорту.

3.4. Кадрова складова

До проведення навчальних занять з фізичного виховання і спортивних тренувань із студентами на конкурсній основі залучаються НПП або тренери - викладачі, що мають спеціальну педагогічно-фізкультурну освіту, почесні спортивні звання, відповідну курсову підготовку з певних видів спорту та атестовані в установленому порядку.

Викладацький склад КФВіС здійснює планування, організацію й проведення теоретичних, методичних і практичних навчальних та позаучбових занять із фізичного виховання у закріплених групах студентів та із окремими студентами на високому фаховому рівні, а також проводить прийом у студентів програмних тестів, нормативів, контрольних робіт, рефератів і заліків.

Навчально-допоміжний персонал кафедри забезпечує умови для якісного ефективного і безпечного проведення занять з фізичного виховання та позанавчальних спортивно-масових заходів.

КФВіС, громадські об'єднання студентів та працівників академії розроблюють і здійснюють заходи щодо залучення, підготовки та використання волонтерів у СФВіС ХНАМГ.

3.5. Медична складова

Медичне забезпечення та функціонування системи контролю за станом фізичного розвитку та здоров'ям студентів у СФВіС ХНАМГ здійснюється медичними робітниками, закріпленими за навчальним закладом. Це працівники 20-тої обласної студентської лікарні та медпункта, поліклініки ХНАМГ та санаторію-профілакторію, а також медичні робітники, зараховані до штату КФВіС –

медсестра та лікар. Студенти-спортсмени високих розрядів щорічно проходять диспансеризацію у лікаря кафедри та в обласному спортивному диспансері.

Медичне забезпечення та система контролю стану фізичного розвитку та здоров'я студентів у СФВіС ХНАМГ фінансується ректоратом та передбачає наступні заходи: 1) лікарські обстеження студентів за установленою формою не рідше одного разу протягом навчального року; 2) додаткові огляди та диспансеризація студентів перед спортивними змаганнями, реабілітація після перенесених захворювань і травм; 3) лікарсько-педагогічні спостереження в процесі навчальних занять з фізичного виховання і позанавчальних спортивних заходів, змагань, організація медичного самоконтролю; 4) лікарські консультації з питань фізичної культури і спорту; 5) санітарно - гігієнічний нагляд за місцями й умовами занять; 6) профілактику спортивного травматизму і патологічних станів, що виникають при нераціональних заняттях фізичною культурою і спортом; 7) психофізичну й фізичну реабілітацію після спортивних травм; 8) медико-педагогічний супровід навчального процесу відділень загальної фізичної підготовки, ЛФК та спортивного вдосконалення; 8) медико-педагогічний супровід спортсменів та співробітників – спортсменів на змаганнях, спартакіадах ВНЗ, матчевих зустрічах та позанавчальних спортивно-масових заходах; 9) медико-педагогічний супровід навчального процесу спеціального медичного відділення – груп лікувальної фізичної культури, психологічну адаптацію та психофізичну реабілітацію після стаціонарного лікування.

3.6. Забезпечення безпеки життєдіяльності

Безпека життєдіяльності студентів у СФВіС ХНАМГ, навчальний процес з фізичного виховання фінансується ректоратом та забезпечується:

- своєчасним медичним оглядом студентів;
- ознайомленням студентів із правилами профілактики порушень здоров'я в процесі фізичного тренування;
- дотриманням правил організації занять фізичними вправами з використанням різноманітних технічних засобів;
- оволодінням студентами навичками страховки і самостраховки;

- своєчасною перевіркою устаткування, інвентарю та техніки, що використовується, дотриманням санітарно-гігієнічних умов;
- проведенням лекцій-бесід та інструктажів з техніки безпеки, безпеки життєдіяльності та протипожежної безпеки;
- розробкою маршрутів звільнення приміщень спортивного комплексу в кризових ситуаціях, інструкцій з техніки безпеки, безпеки життєдіяльності та протипожежної безпеки при проведенні навчальних занять або колективних позанавчальних спортивних заходів.

3.7. Матеріально - технічне забезпечення

СФВіС ХНАМГ забезпечується ректором академії необхідними спортивними спорудами, устаткуванням, інвентарем (згідно з діючими нормативними переліками інституту змісту і методів навчання) за нормативами, що гарантують ефективність навчально-виховного та спортивно-масового процесів.

Експлуатація, утримання і санітарно-гігієнічний стан навчальних спортивних споруд (поточний і капітальний ремонт, комунальні послуги, опалення, освітлення, вентиляція, робота душових і т.п.) забезпечуються адміністративно-господарською частиною ХНАМГ у спортивному комплексі, лижній базі та студентських гуртожитках згідно з заявками та плановими роботами.

3.8. Фінансове забезпечення

Фінансове забезпечення СФВіС ХНАМГ у необхідному обсязі здійснюється ректоратом за рахунок бюджетних та позабюджетних коштів, що виділяються на навчання студентів.

Спортивне вдосконалення студентів, під час занять масовими позаучбовими формами, фінансуються додатково. Заняття студентів та співробітників Академії в елективних спортивно-оздоровчих групах спортивного клубу ХНАМГ, у познавчальних формах, оплачуються за їх особистий рахунок або меценатами.

3.9. Інформаційне забезпечення

Система інформаційне забезпечення ХНАМГ включає наступні засоби масової інформації: газету «Академія міст», додаток до газети «Спорт-ревію Академія міст», комп'ютерну мережу Інтранет та Інтернет академії, дошки наглядної агітації деканатів, спортивного комплексу та громадських об'єднань студентів та співробітників академії. Через цю систему проводиться інформування колективу про спортивно-масові заходи та досягнення спортсменів академії, рекламується позитивний вплив на здоров'я людини оптимальної рухової активності. Уся система інформаційного забезпечення СФВіС ХНАМГ є соціальною рекламою масового спорту як здорового способу життя. Реалізує мету «непривабливо корисно» залучати колектив академії до регулярних фізкультурно-оздоровчих занять.

КФВіС підготовлює і випускає науково-популярні методичні видання, комп'ютерні матеріали для студентів, які самостійно займаються фізичною культурою та спортом, автотренінгом та психофізичною медитацією з метою управління професійною працездатністю та покращення здоров'я. Для забезпечення роботи системи інформаційного забезпечення ХНАМГ в академії кафедрами та СК студентів організовано групу спортивних «журналістів-волонтерів». Заплановано розробити науково-методичну сторінку КФВіС у системі дистанційного навчання.

4. СТРУКТУРНІ БАЗОВІ СКЛАДОВІ ПІДСИСТЕМ СИСТЕМИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ ХНАМГ

СФВіС ХНАМГ має структурні підсистеми й елементи з властивими їм параметрами. Алгоритми функціонування та взаємодії підсистем для досягнення ієрархії найвищих цілей, дають можливість СФВіС одержувати нову синергетичну якість (емерджентність системи) – через здоров'я кожного підготовленого конкурентоспроможного фахівця-випускника ХНАМГ до здоров'я нації.

Структурні базові складові підсистем СФВіС ХНАМГ:

- ректорат;**
- деканати та громадські організації;**
- КФВіС;**
- спортивні бази:** спорткомплекс, лижна база, спортивні приміщення студ-містечка;
- навчальний процес, дисципліна «Фізичне виховання», «Фізична культура»:**
 - відділення загальної фізичної підготовки з групами елективної підготовки;
 - відділення спортивного вдосконалення з елементами клубної роботи;
 - спеціальне медичне відділення - групи ЛФК (1, 2 та 3 семестри);
- навчальний процес, дисципліни «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності»:** елективна спортивно-оздоровча робота студентства під керівництвом тренерів-викладачів; групи вищої спортивної майстерності відділення спортивного вдосконалення; аматорські студентські спортивно-оздоровчі клуби та групи з волонтерською спрямованістю; спеціальна медична відділення - групи ЛФК (4, 5, 6 та 7 семестри);
- спортивний клуб ХНАМГ;**
- аматорські спортивні клуби:** спортивний клуб студентів, голова клубу С. Білоус – НПП КФВіС; шаховий клуб «Каїса», голова клубу М. Сіманцев – НПП КФВіС; клуб спортивних єдиноборств «Пан-крат», Почесний Президент клубу ректор Шутенко Л.М., голова клубу В. Ключко - зав. КФВіС; міжвузівський клуб циклічних видів «Віраж», голова клубу М. Кисельов – доцент каф. ЕТ й ін.;

-кадрова підсистема: у 1999 р. – на КФВіС працювало 15 НПП, з них: 1 професор, 1 доцент, 4-ри майстри спорту; спортивний клуб Академії – 6 працівників (майстрів спорту не було);

у 2009 р. - на КФВіС працює 25 НПП, з них: 2 професори, 3 доценти, 9-ть магістрів, 1 Заслужений МС, 2 МСУМК, 1 міжнародний гросмейстер з шахів, 9 майстрів спорту; 4 Заслужених тренера України, 5-ть НПП є членами 10-ти міжнародних наукових і спортивних організацій, 1 Заслужений працівник фізичного виховання і спорту; спортивний клуб Академії – 10 працівників, з них 2 Заслужених МС, 1 МСУМК, 1 майстер спорту; звання Заслужений тренер України має 1 працівник.

- **студентство:** загальна кількість осіб, що щорічно навчаються на КФВіС \approx 4300 студентів 1,2,3 курсів і \approx 150 студентів 4 і 5 курсів.
- **працівники академії:** загальна кількість близько 1700 осіб, з них близько 510 НПП.

4.1. Параметри базових компонентів СФВіС в Академії

Підсистеми: спортивний комплекс, лижна база, спортивний та тренажерні зали гуртожитків № 3,4,5 та 6.

Таблиця 2

Найменування підсистем СФВіС	Найменування елементів СФВіС	Розмір, м х м	Загальна площа, м ²
Спортивний комплекс	Великий зал	42,0 х 24,0	1008,0
Спортивний комплекс	Малий зал	30,0 х 18,0	540,0
Спортивний комплекс	Тренажерний зал № 1	18,0 х 11,0	198,0
Спортивний комплекс	Тренажерний зал № 2 *	6,0 х 12,0	72,0
Спортивний комплекс	Зал аеробіки	11,0 х 9,0	99,0
Спортивний комплекс	Зал ЛФК	9,0 х 9,0	81,0
Спортивний комплекс	Зал боротьби * дві роздягальні на 180 осіб*, тренерська кімната*	12,0 х 9,0	108,0 46,0 + 48,0 35,0
Спортивний комплекс	Шаховий клуб	20,0 х 6,0	120,0
Спортивний комплекс	Тир стрілецький	25,0 х 6,0	150,0
Лижна база	Зал атлетики	10,0 х 6,0	60,0
Лижна база	Зал боротьби	17,0 х 12,0	204,0
Лижна база	Тренажерний майданчик *	26,0 х 24,0	624,0
Лижна база	Легкоатлетична доріжка (тартанова)*	110,0 х 5,0	550
Лижна база	Майданчик на вулиці (ігровий)	48,0 х 20,0	960,0
Гуртожиток № 3	Тренажерні зали**	6,0 х 7,0 6,0 х 14,0	42,0 84,0
Гуртожиток № 4	Тренажерні зали**	6,0 х 7,0 6,0 х 14,0	42,0 84,0
Гуртожиток № 5	Тренажерний зал**	9,0 х 18,0	162,0
Гуртожиток № 6	Спортивний зал	25,0 х 12,0	300,0
Гуртожиток № 6	Тренажерний зал	14,0 х 5,0	70,0

* - створено у 2001-2002 роках; ** - оновлено і створено у 2005-2008 роках.

4.2. Збірні команди ХНАМГ

Студентські збірні команди ХНАМГ:

АРМСПОРТ - чоловіча, тренер Заслужений майстер спорту України Безкоровайний Дмитро Олександрович; жіноча Заслужений тренер України Петренко Володимир Олексійович;

БАДМІНТОН – дві чоловічі та дві жіночі, тренер кандидат в майстри спорту України Горошко Наталя Ігорівна;

БАСКЕТБОЛ – жіноча, тренер кандидат в майстри спорту України Бойко Яна Сергіївна;

БАСКЕТБОЛ – чоловіча, тренер кандидат в майстри спорту України Кравчук Євген Володимирович;

БОРОТЬБА ГРЕКО-РИМСЬКА – дві чоловічі, тренери майстер спорту СРСР, Заслужений тренер України Ключко Валерій Михайлович, кандидат в майстри спорту України Белоус Сергій Леонтійович;

БОРОТЬБА ВІЛЬНА – дві чоловічі, тренери кандидат в майстри спорту України Поветкін Сергій Вікторович, кандидат в майстри спорту України Белоус Сергій Леонтійович;

БОРОТЬБА САМБО – дві чоловічі та дві жіночі, тренери почесний майстер спорту з бойового самбо, майстер спорту СРСР, Заслужений тренер України Ключко Валерій Михайлович, кандидат в майстри спорту України Белоус Сергій Леонтійович;

БОРОТЬБА ДЗЮДО - дві чоловічі та дві жіночі, тренери майстер спорту України Кривіч Сергій Миколайович, кандидат в майстри спорту України Белоус Сергій Леонтійович;

ВОЛЕЙБОЛ – жіноча та чоловіча, тренер Морозовський Олег Олександрович;

ГІМНАСТИКА ХУДОЖНЯ – жіноча, тренер майстер спорту СРСР Бондаренко Тетяна Віталіївна;

КАРАТЕ - змішана (жіноча та чоловіча), тренери майстер спорту України міжнародного класу Ястребов Олег Олександрович, майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України Гагарін Віталій Вікторович;

КІК – БОКС – чоловіча та змішана (жіноча та чоловіча), тренер майстер спорту України міжнародного класу, Заслужений тренер України Гагарін Віталій Вікторович;

ЛЕГКА АТЛЕТИКА (в приміщенні) – змішана (жіноча та чоловіча), тренер Поліщук Артем Андрійович;

ЛЕГКА АТЛЕТИКА (14 видів) - змішана команда (жіноча та чоловіча), тренери Заслужений тренер України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту Шевякін Володимир Антонович, Поліщук Артем Андрійович;

ЛЕГКА АТЛЕТИКА (стадіон* обов'язковий вид) – змішана (жіноча та чоловіча), тренери Заслужений тренер України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту Шевякін Володимир Антонович, Поліщук Артем Андрійович;

ЛЕГКА АТЛЕТИКА (крос*обов'язковий вид, весняний та осінній) – змішана (жіноча та чоловіча), тренери Заслужений тренер України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту Шевякін Володимир Антонович, Поліщук Артем Андрійович;

ЛИЖНІ ГОНКИ – змішана команда (жіноча та чоловіча), тренер Поліщук Артем Андрійович;

МІНІ-ФУТБОЛ –команда чоловіча, тренер Кулаков Денис Валерійович;

НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС, ТЕНІС - змішані команди (жіноча та чоловіча), тренер Горошко Наталя Ігорівна;

ПАУЕРЛІФТІНГ – чоловіча, тренери Заслужений майстер спорту України Безкоровайний Дмитро Олександрович та майстер спорту України, Заслужений тренер України Петренко Володимир Олексійович;

ПЛАВАННЯ - змішана команда (жіноча та чоловіча), тренери Четчікова Ольга Іванівна та Протоковило Валентина Іванівна;

СПОРТИВНЕ ОРІЄНТУВАННЯ - змішана команда (жіноча та чоловіча), тренер Поліщук Артем Андрійович;

ТАЕКВАНДО, версія ITF - тренер майстер спорту міжнародного класу України, Заслужений тренер України Гагарін Віталій Вікторович.

ФЕХТУВАННЯ - змішані команди (жіноча та чоловіча: шпага, рапіра, шабля), тренер майстер спорту України Садовська Ірина Юріївна;

ШАХИ, ШАШКИ – дві змішані команди (жіноча та чоловіча), тренер міжнародний гросмейстер з шахів Сіманцев Михайло Олександрович.

Збірні команди ХНАМГ співробітників:

БАДМІНТОН – дві чоловічі та дві жіночі, тренер кандидат в майстри спорту СРСР Камаєва Олена Кирилівна;

БАСКЕТБОЛ – чоловіча, тренер кандидат в майстри спорту України Кравчук Євген Володимирович;

ВОЛЕЙБОЛ – чоловіча, тренер Морозовський Олег Олександрович;

ГИРЬОВИЙ СПОРТ - чоловіча, тренери Заслужений майстер спорту України Бескоровайний Дмитро Олександрович, кандидат в майстри спорту України Белоус Сергій Леонт'євич;

ЛЕГКА АТЛЕТИКА (крос* обов'язковий вид, весняний та осінній) – змішана (жіноча та чоловіча), тренер Поліщук Артем Андрійович;

ЛИЖНІ ГОНКИ – змішана команда (жіноча та чоловіча), тренер кандидат в майстри спорту СРСР Камаєва Олена Кирилівна;

МІНІ-ФУТБОЛ – чоловіча команда, тренер Кулаков Денис Валерійович;

НАСТІЛЬНИЙ ТЕНІС - жіноча та чоловіча, тренер Горошко Наталя Ігорівна;

ПЛАВАННЯ - змішана команда (жіноча та чоловіча), тренери Четчікова Ольга Іванівна та Протоковило Валентина Іванівна;

ТЕНІС – змішана команда (жіноча та чоловіча), тренер Горошко Наталя Ігорівна;

ШАХИ, ШАШКИ – змішана команда (жіноча та чоловіча), тренер міжнародний гросмейстер з шахів Сіманцев Михайло Олександрович [13].

4.3. Функціонування системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ

Функціонування в перекладі з латини означає «виконання», «здійснення». Функціонування СФВіС ХНАМГ являє собою перетворення призначення на дію. СФВіС та її підсистеми виконують свої функції у напрямках: навчальний процес; позанавчальні спортивно-масові заходи – внутрішня спартакіада Академії, Спартакіада ВНЗ та інші змагання й спортивно-масові заходи; робота спортивних клубів, Спартакіада «Здоров'я» співробітників ВНЗ й інші змагання та спортивно - масові заходи; науково–дослідна та науково–методична робота НПП і студентів, участь НПП і студентів у науково - практичних конференціях, у тому числі й міжнародних; розвиток матеріально – технічної бази ХНАМГ як за рахунок коштів Академії так і спортивного клубу «ХНАМГ»; міжнародна діяльність – робота НПП КФВіС у міжнародних наукових і спортивних організаціях; підвищення кваліфікації НПП КФВіС за кордоном; підготовка й участь НПП КФВіС, студентів та співробітників Академії в міжнародних змаганнях.

5. ПОЛОЖЕННЯ

про організацію фізичного виховання і масового спорту Харківської національної академії міського господарства

5.1. Загальні положення

Фізичне виховання та масовий спорт у ХНАМГ мають на меті забезпечити виховання у студентів потреби самостійно оволодівати знаннями, уміннями й навичками управління своїм психофізичним розвитком засобами фізичного виховання та масового спорту, навчитися застосовувати набуті цінності у життєвих ситуаціях майбутніх конкурентоспроможних фахівців.

Цілі фізичного виховання та масового спорту у ХНАМГ :

- формування у студентської молоді основ теоретичних знань, розвиток практичної і методичної здатності (умінь і навичок) до фізичного і спортивного виховання, фізичної реабілітації, масового спорту як компонентів їх повноцінної, гармонійної та безпечної життєдіяльності;
- набуття студентською молоддю досвіду в застосуванні здобутих цінностей впродовж життя в особистій, навчальній, професійній діяльності, у побуті і в сім'ї;
- забезпечення у студентської молоді належного рівня психофізичного розвитку, належних показників функціональних та морфологічних можливостей організму, фізичних якостей, рухових здібностей, професійної працездатності;
- сприяння розвитку професійних, світоглядних та громадянських якостей студентів, як майбутніх конкурентоспроможних фахівців;
- підготовка та участь студентів у різноманітних спортивних заходах.

Навчально-виховний процес з фізичного виховання та масовий спорт у сфері виховання й освіти ХНАМГ ґрунтуються на наступних головних принципах:

- пріоритетності освітньо-виховної спрямованості процесу фізичного виховання та масового спорту, функціонального оцінювання фізичного розвитку студентів;
- багатоманітності, що передбачає створення у ХНАМГ умов для широкого вибору студентами, за їх інтересами, засобів фізичного виховання для на-

вчання з дисциплін КФВіС та участі у спортивних заходах, які відповідали б їх запитам, інтересам, стану здоров'я, психічній, фізичній і технічній підготовленості, спортивній кваліфікації;

- індивідуалізації та диференціації навчального процесу з фізичного виховання;

- поєднанні державного управління і студентського самоврядування.

5.2. Нормативно-правова база організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання та масового спорту

Організація навчально-виховного процесу з фізичного виховання та масового спорту у ХНАМГ базується на Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фізичну культуру і спорт», Національній доктрині розвитку освіти, затвердженій Указом Президента України від 17.04.2002 № 347, Положенні про державний вищий навчальний заклад, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 05.09.96 № 1074 (із змінами), Положенні про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах, затвердженому наказом Міністерства освіти України від 02.06.93 № 161, зареєстрованому у Міністерстві юстиції України 23.11.93 за № 173, цьому Положенні, інших актах України з питань освіти та фізичного виховання.

Організація навчально-виховного процесу з фізичного виховання у ХНАМГ здійснюється на підставі вимог державного стандарту, галузевих стандартів та стандартів вищої освіти ХНАМГ, затверджених у встановленому законодавством порядку.

Організація масового спорту в академії здійснюється на підставі календарного плану спортивних заходів, положеннях про змагання (спартакіаду ХНАМГ, спартакіаду ВНЗ м. Харкова, універсіаду України, тощо) та відповідних правил, які встановлюються їх організаторами та затверджуються в установленому порядку.

5.3. Організація навчально-виховного процесу з фізичного виховання та масового спорту

Загальну організацію навчально-виховного процесу з фізичного виховання та масового спорту у ХНАМГ здійснює Ректор, який забезпечує:

- прийняття управлінських рішень щодо створення необхідних умов для здійснення процесу фізичного виховання та масового спорту;
- включення в навчальні плани з усіх спеціальностей обов'язкових навчальних занять з фізичного виховання протягом усього періоду навчання, за винятком останнього випускного семестру, у обсязі 4 годин на тиждень;
- створення структурних підрозділів з фізичного виховання та масового спорту та забезпечення їх необхідною кількістю працівників, матеріально-технічною базою, обладнанням, інвентарем;
- контроль за станом фізичного виховання і здоров'я студентів;
- виконання інших повноважень, передбачених чинним законодавством, щодо розвитку фізичного виховання та масового спорту у ХНАМГ.

Безпосередню організацію навчально-виховного процесу з фізичного виховання та його спеціалізованих напрямів у ході навчального процесу і в позанавчальний час у ХНАМГ здійснює КФВіС.

Відповідно до цілей фізичного виховання у ХНАМГ, обсягу та специфіки навчання, КФВіС має в своєму складі необхідні для організації її діяльності навчальні підрозділи, відділення: **загальної фізпідготовки** - з навчальними групами фізичного виховання та елективною спрямованістю; **спортивного удосконалення** – з групами спортивної спеціалізації та вищої спортивної майстерності; **спеціальне медичне** - з групами, які об'єднують відповідні спеціалізації з видів рухової активності відповідно до видів захворювань та фізичної реабілітації.

Організацію у ХНАМГ в позанавчальний час спортивних заходів (внутрішньої спартакіади, різних змагань, розваг, ігор, свят, фестивалів тощо) здійснюють КФВіС, спортивний клуб студентів, спортивний актив, суддівська колегія, організаційні комітети.

Для забезпечення організації навчально-виховного процесу з фізичного виховання та масового спорту КФВіС має у своєму складі науково-навчальну

лабораторію, кабінети лікарського контролю – 2 медпункти, спортивний комплекс, лижну базу, використовує спортивні приміщення студмістечка у гуртожитках № 5 і 6, спортивний клуб студентів [14].

Форми організації навчального процесу з фізичного виховання:

- навчальний процес з фізичного виховання у ХНАМГ здійснюється в таких формах: навчальні та тренувальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи;
- основними видами навчальних занять з фізичного виховання є: лекція (теоретичне заняття); практичні, семінарські, індивідуальні заняття; консультації;

КФВіС встановлені інші види навчальних занять з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності»: візуальний тренінг - перегляд виступів на змаганнях передових атлетів; суддівська та волонтерська діяльність на змаганнях з різних видів спорту; організація спортивної анімації на практиці й інш.

Організація лекцій здійснюється в аудиторіях та спортивному комплексі ХНАМГ, викладається для курсу або групи. Тематика курсу лекцій визначається робочою навчальною програмою з дисциплін «Фізичне виховання», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності».

Зміст курсу лекцій передбачає засвоєння студентами знань з основ теорії, методики й організації фізичного виховання, спортивного виховання (тренування), фізичної реабілітації, масового спорту, психофізичного тренінгу й медитації. НПП, якому доручено читати курс лекцій з фізичного виховання або з його спеціалізованих напрямів, масового спорту, перед початком відповідного семестру подає на КФВіС складений ним конспект лекцій, контрольні завдання для проведення підсумкового контролю, передбаченого навчальним планом і робочою програмою з дисциплін кафедри.

На практичних заняттях НПП організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних (методичних, організаційних) положень фізичного виховання, його спеціалізованих напрямів, масового спорту у формі лекції-бесіди та формує вміння і навички практичного застосування знань шляхом індивідуального виконання студентом відповідних завдань.

Практичні заняття проводяться в спортивних залах спортивного комплексу та гуртожитків № 5 і № 6, на спортивних майданчиках та залах лижної бази. Їх теоретична частина може проводитись в аудиторіях, обладнаних необхідними наочними, технічними, відео та комп'ютерними засобами навчання.

Перелік тем практичних занять визначається робочою навчальною програмою з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю», «Психофізичний тренінг професійної працездатності» та передбачає: теоретичну (методичну, організаційну) підготовку, загальну фізичну підготовку, спеціальну психологічну й фізичну підготовку, технічну підготовку тощо. Практичні заняття включають проведення попереднього контролю показників фізичного розвитку студентів, їх знань, умінь і навичок з фізичного виховання, обговорення, за участю студентів, проблемних питань, виконання контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

На семінарських заняттях НПП організовує дискусію на попередні визначені теми, до яких студенти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань самостійної ролевої роботи. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях. Перелік тем семінарських занять визначається робочою навчальною програмою з дисциплін кафедри. На кожному семінарському занятті НПП оцінює підготовлені студентами реферати, їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію.

Індивідуальні заняття організовують та проводять з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних здібностей. Індивідуальні заняття організовують за окремим графіком з урахуванням індивідуального навчального плану студента. Такі заняття можуть охоплювати частину або повний обсяг занять з дисциплін «Фізичне виховання» та «Управління професійною працездатністю» або їх спеціалізованих напрямів.

Види індивідуальних занять, їх обсяг, форми та методи проведення, форми та методи поточного і підсумкового контролю визначаються індивідуальним навчальним планом студента, корегованим НПП КФВіС.

Консультація - вид навчального заняття, у процесі якого студент отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних тео-

ретичних (методичних, організаційних) положень чи аспектів їх практичного застосування з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності». Консультація може бути індивідуальною або проводитись для групи студентів залежно від того, консультиє НПП студентів з питань, пов'язаних із виконанням індивідуальних завдань, чи з теоретико-методичних питань.

Обсяг часу, відведений викладачу для проведення консультацій, визначається робочим навчальним планом з дисциплін кафедри.

Самостійна робота студента є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і становить не менше 1/3 та не більше 2/3 загального обсягу навчального часу студента, відведеного на ці дисципліни. Зміст самостійної роботи студента визначається робочою навчальною програмою з дисциплін «Фізичне виховання», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності», методичними матеріалами, завданнями та вказівками НПП.

Самостійна робота студента з дисциплін кафедри забезпечується системою навчально-методичних засобів: підручниками, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, роздатковими матеріалами на магнітних та жорстких паперових носіях, WEB – сторінкою кафедри в системі Інтра-нет академії. Методичні матеріали для самостійної роботи студентів з дисциплін кафедри передбачають можливість проведення самоконтролю показників фізичного розвитку самим студентом. Для самостійної роботи студенту також рекомендується відповідна монографічна і періодична література. Самостійна робота студента над засвоєнням теоретичного та практичного навчального матеріалу з дисциплін кафедри може виконуватися у бібліотеці, навчально-методичному кабінеті, на спортивних спорудах ХНАМГ під контролем НПП та у домашніх умовах.

У необхідних випадках, ця робота проводиться відповідно до складеного графіка самостійної роботи, що гарантує можливість індивідуального доступу

студента до потрібних дидактичних засобів. Графік доводиться до відома студентів на початку поточного семестру.

При організації самостійної роботи студентів з використанням складного обладнання, інвентарю, складних систем доступу до інформації (комп'ютерних баз даних тощо), передбачається можливість отримання необхідної консультації або допомоги з боку НПП. Вводиться у практику виконання самостійної роботи під керівництвом НПП. Навчальний матеріал з дисциплін кафедри, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виносять на підсумковий контроль разом з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні навчальних занять.

5.4. Організація практичних, семінарських занять, консультацій з фізичного виховання

Для організації практичних, семінарських занять та консультацій студентів усіх факультетів, курсів, груп розподіляють у відповідні навчальні групи КФВіС: відділення загальної фізичної підготовки з групами елективної підготовки; відділення спортивного вдосконалення з групами вищої спортивної майстерності; спеціальне медичне відділення з групами фізичної реабілітації та лікувальної фізичної культури.

Навчальні групи відділень КФВіС комплектують на кожному курсі навчання на початку навчального року із урахуванням спортивних інтересів студентів, стану їх здоров'я, фізичної та рухової (технічної) підготовленості, спортивної кваліфікації. Дані, які необхідні для комплектування навчальних відділень КФВіС, отримують шляхом опитування з подальшим анкетуванням та експертним відбором студентів.

Кількість, спеціалізацію, наповнення навчальних груп відділень КФВіС визначає кафедра, відповідно до вимог цього Положення, навчальної програми з фізичного виховання та наявності необхідних спортивних споруд та технічних засобів для проведення навчальних занять. Дані, отримані в ході комплектування навчальних груп відділень КФВіС, фіксуються НПП, відповідальними за факультети та відділення.

До навчальної групи відділення спортивного вдосконалення кафедри розподіляють студентів, які при анкетуванні виявили бажання займатися у цій групі відповідними видами рухової спортивної активності, визначеними навчальною програмою з фізичного виховання.

До навчальних груп відділення загальної фізичної підготовки зараховують студентів, віднесених за станом здоров'я до основної чи підготовчої медичної групи, які при анкетуванні виявили бажання займатися в цій групі. Остаточні ці групи формуються після проведення контрольного тестування показників фізичного розвитку (функціональних, фізичних), визначених у навчальній програмі з фізичного виховання та оцінених НПП навчальної групи, рівнів знань та рухових (технічних) здібностей студентів, після проведення бесід та контрольних (навчально-спортивних) заходів.

Заняття зі студентами відділення загальної фізичної підготовки проводяться в навчальний час за розкладом занять деканатів. Нормативна кількість студентів у навчальній групі повинна складати 10-15 осіб.

До спеціального медичного відділення (СМВ) – груп фізичної реабілітації та лікувальної фізичної культури (ЛФК) розподіляють студентів, у яких за даними анкетування та даними особистої медичної картки є відхилення фізичного стану здоров'я. Переведення до групи СМВ-ЛФК проводиться за поданням медичного обстеження 20-ої обласної студентської лікарні. Навчальні групи ЛФК та фізичної реабілітації комплектуються за нозологічними ознаками (видами захворювань). Заняття зі студентами цих груп проводять, як правило, фахівці зі спеціальною освітою, у навчальний час за розкладом навчальних занять. Кількість студентів навчальної групи ЛФК та фізичної реабілітації складає 8-12 осіб.

До навчальної групи відділення спортивного вдосконалення КФВіС розподіляє студентів, які виявили бажання вдосконалювати свою спортивну майстерність у видах спорту цього відділення, віднесених за станом здоров'я до основної медичної групи та мають позитивні показники функціональної і психофізичної підготовки за результатами контрольного тестування. Обов'язково проводиться тестове виконання контрольних показників спортивної класифікації в обраному виді спорту. Початкові групи комплектують за спеціалізаціями з

видів спорту, визначеними КФВіС та кваліфікаційними вимогами (навчально-тренувальної групи – без розряду та 3-й розряд; групи спортивного вдосконалення – 2 та 1 розряди; групи вищої спортивної майстерності – КМС і вище).

Заняття зі студентами відділення спортивного вдосконалення проводять за розкладом навчальних занять, розробленим КФВіС.

Кількість студентів навчальних груп відділення спортивного вдосконалення визначають відповідно до їхньої спортивної кваліфікації та складає:

- 10-15 осіб навчально-тренувальної групи;
- 8-12 осіб групи спортивного вдосконалення;
- 2-6 осіб групи вищої спортивної майстерності.

Для навчальних груп з ігрових видів спорту кількість студентів відповідно складає: для навчально-тренувальної групи 16-20 осіб, для групи спортивного вдосконалення 14-18 осіб, групи вищої спортивної майстерності 12-16 осіб.

Обсяг навчальних годин на тиждень для навчальних груп відділення спортивного вдосконалення складає для:

- навчально-тренувальної групи - 6 годин;
- групи спортивного удосконалення - 8-10 годин;
- групи вищої спортивної майстерності - 12 годин [15].

З конкретного відділення КФВіС або навчальної групи до іншого(ої) студенти можуть переводитися, як правило, після закінчення навчального року або семестру в установленому на КФВіС та у ХНАМГ порядку. У СМВ-ЛФК за поданням результатів медичного обстеження 20-ою обласною студентською лікарнею студентів переводять у день оформлення подання рішенням завідуючого КФВіС.

5.5. Зміст діяльності КФВіС

Відповідно до акредитації ХНАМГ, КФВіС здійснює такі основні види діяльності: навчально-виховну, методичну, науково-методичну, науково-дослідну, спортивну та самостійну роботу студентів.

Зміст навчально-виховної роботи включає:

- організацію та проведення навчальних занять і заходів з фізичного виховання та спорту;
- контроль показників фізичного розвитку студентів;

- оцінювання якості досягнутого студентами рівня сформованості знань, умінь і навичок з фізичного виховання та спортивних досягнень.

Зміст методичної діяльності включає:

- розробку навчальних планів, графіків навчального процесу, навчальних програм з фізичного виховання за напрямками і спеціалізаціями навчальних відділень кафедри, навчальних програм за спеціалізаціями, їх затвердження;
- участь у складанні розкладу навчальних занять з фізичного виховання та спорту на факультетах та в навчальних відділеннях кафедри;
- складання індивідуальних планів роботи НПП, планів-конспектів (моделей) занять, положень стосовно навчальних та спортивних заходів, ведення журналів обліку фізичного виховання студентів факультетів за курсами й групами відділень кафедри, складання документів звітності;
- організацію навчально-методичних консультацій.

Зміст науково-методичної діяльності включає:

- розробку та видання конспектів лекцій, навчальних посібників, методичних рекомендацій, указівок, наочних комп'ютерних посібників, посібників стосовно фізичної реабілітації, спортивного виховання, масового спорту студентів тощо;
- написання науково-методичних статей.

Зміст науково-дослідної діяльності включає:

- проведення прикладних наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення фізичного виховання студентів за тематичним планом науково-дослідних робіт кафедри та за індивідуальними планами науково-дослідних робіт НПП;
- організація функціонування наукової (науково-дослідної) лабораторії медико-педагогічних досліджень;
- написання та видання монографій та наукових статей.

Зміст спортивної діяльності включає:

- функціонування у ХНАМГ спортивного клубу та самодіяльних спортивних клубів академії, спортивного активу на факультетах, курсах, у групах;
- навчання спортивного активу та спортивних волонтерів;
- участь студентів у самодіяльних спортивних заходах ХНАМГ;
- підготовка та участь студентів-спортсменів, збірних команд ХНАМГ у різноманітних національних та міжнародних спортивних заходах.

5.6. Планування навчальних занять з фізичного виховання та спортивних заходів

Розклад навчальних занять з фізичного виховання на факультетах ХНАМГ затверджується ректором або першим проректором за поданням навчальної частини ХНАМГ, яка розробляє його для відділення загальної фізичної підготовки за участю КФВіС, із урахуванням пропускнуої спроможності спортивних та фізкультурно-оздоровчих споруд. Пропускна спроможність споруд визначається державними нормативами, обумовленими Державними будівельними нормами «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди» (наказ Держбуду України від 10.11.2003 № 184), а також медико-біологічними закономірностями процесу фізичного виховання щодо рекреації студентства та тижневої періодичності навчальних занять.

На підставі розкладу навчальних занять з фізичного виховання для відділення загальної фізичної підготовки, КФВіС складає розклад навчальних занять у відділеннях спортивного вдосконалення та спеціальному медичному - ЛФК.

Планування змісту навчальних занять у навчальних групах кафедри, їх засобів і методів визначається НПП навчальної групи на підставі вимог навчального плану, плану-графіка, навчальної програми та планів-конспектів (моделей) навчальних занять.

Календарний план спортивних (спортивно-масових) заходів ХНАМГ та положення про змагання розробляє спортивний клуб спільно з КФВіС та затверджує проректором з виховної роботи.

5.7. Координація та регулювання навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту

Для координації та регулювання у ХНАМГ питань організації, планування навчально-виховного процесу з фізичного виховання та масового спорту створена Рада здоров'я з головуючим ректором ХНАМГ проф. Шутенко Л.М. Планування, організацію, координацію та регулювання навчально-виховного процесу з фізичного виховання по відділенню загальної фізичної підготовки КФВіС виконує навчальна частина академії з диспетчерською, деканати та директор спортивного комплексу. Організацію, координацію та регулювання на-

навчально-виховного процесу по відділенню спортивного вдосконалення та СМВ-ЛФК виконує КФВіС з директором спортивного комплексу. Уся навчально-виховна робота з напрямку самостійної роботи студента координується і регулюється КФВіС. Увесь комплекс вищенаведених робіт виконується під безпосереднім керівництвом першого проректора проф. Стадника Г.В. Для координації та регулювання масового спорту в ХНАМГ та на КФВіС створюються експертні ради з ситуаційних питань.

5.8. Мотивація навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту

Мотивація до активної участі студентів у навчально-виховному процесі з фізичного виховання та спортивних заходах здійснюється шляхом:

- створення у ХНАМГ умов для вільного індивідуального вибору студентами виду рухової активності на навчальних відділеннях та участі в самодіяльних спортивних заходах за інтересами;
- залучення студентів до виконання студентських науково-дослідних робіт з фізичного виховання та спорту з метою підвищення рівня їх кваліфікації;
- переведення студентів високого рівня спортивної кваліфікації на індивідуальний графік занять для гармонійного поєднання здобуття освіти за обраною спеціальністю та занять обраним видом спорту;
- у газеті «Академія міст» та «Спорт-ревію Академія міст» постійно відображаються досягнення спортсменів у спортивно-масовому житті академії. Ректоратом за поданням кафедри і спортклубів проводяться щорічні заохочення та відзначення студентів та НПП за спортивні досягнення. Проводяться виступи ведучих викладачів-тренерів та студентів-спортсменів по телебаченню та відзначення батьків студентів-спортсменів.

Мотивація викладачів до якісної організації своєї діяльності здійснюється шляхом: моральними та матеріальними заохочення, своєчасним оцінюванням їхньої діяльності, підвищенням професійного та наукового рівня, просуванням по службі тощо.

5.9. Контрольні заходи з фізичного виховання

Контрольні заходи з фізичного виховання включають поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та семінарських занять. На практичних заняттях поточний контроль має на меті перевірку рівня фізичного розвитку студентів за функціональними, фізичними, руховими (технічними) показниками.

На семінарських заняттях поточний контроль має на меті перевірку рівня знань студентів з теорії, методики і організації фізичного виховання, його спеціалізованих напрямів, масового спорту.

Форма проведення поточного контролю під час навчальних занять і система оцінювання рівня знань визначаються КФВіС.

Підсумковий контроль проводять з метою оцінки результатів навчання на певному освітньому кваліфікаційному рівні або на окремих його завершених етапах модулів. Підсумковий контроль з фізичного виховання включає семестровий контроль.

КФВіС використовує кредитно-модульну та інші форми підсумкового контролю з фізичного виховання після закінчення логічно завершеної частини теоретичних та практичних занять, а їх результати враховує при підсумковому оцінюванні.

Семестровий контроль з фізичного виховання проводять у формах заліку або диференційованого заліку в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою, і в терміни, установлені навчальним планом.

Семестровий залік планують при наявності кредитно-модульного контролю, і він не передбачає обов'язкової присутності студентів. Семестровий диференційований залік планують при кредитно-модульному контролі як оцінку діяльності студента за рік, і він не передбачає обов'язкової присутності студентів.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з фізичного виховання, заліку або диференційованого заліку, якщо він виконав усі види завдань, передбачені навчальним планом з фізичного виховання на семестр.

5.10. Оцінювання навчально-виховного процесу із фізичного виховання

Стандарти вищої освіти ХНАМГ є основою оцінки якості вищої освіти з фізичного виховання, а також якості освітньої діяльності академії незалежно від їх типів, рівнів акредитації та форм навчання.

5.11. Облік діяльності з фізичного виховання та масового спорту

Для забезпечення обліку з усіх питань діяльності кафедра фізичного виховання, спортивний клуб ХНАМГ складають та затверджують в установленому порядку номенклатуру справ.

5.12. Кадрове забезпечення навчально-виховного процесу із фізичного виховання та масового спорту

Для кадрового забезпечення навчально-виховного процесу з фізичного виховання штатний розклад КФВіС передбачає основні посади науково-педагогічних працівників: викладач, старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри. Посади працівників, які забезпечують допоміжні напрями діяльності кафедри: старші лаборанти, завідувач лабораторії, методист, лаборанти, медсестра, лікар та інші.

Для кадрового забезпечення масового спорту посада керівника спортивного клубу визначається ректором ХНАМГ.

5.13. Регламентація діяльності учасників навчально-виховного процесу з фізичного виховання

Для забезпечення основних напрямів діяльності КФВіС її науково-педагогічні працівники, інші учасники навчально-виховного процесу з фізичного виховання можуть виконувати зазначені в цьому Положенні функції, які є підставою для визначення керівником вищого навчального закладу їх функціональних обов'язків згідно з посадовими інструкціями та Наказами № 4 та № 439 МОН України [16,17].

Функції завідувача КФВіС:

складання пропозицій щодо кошторису та штатного розкладу кафедри; розробка та затвердження в установленому порядку номенклатури справ кафе-

дри; складання плану роботи та плану засідань кафедри на навчальний рік; перевірка та затвердження індивідуальних планів роботи викладачів у декана; участь у прийнятті рішень робочих, колегіальних та дорадчих органів факультету та ХНАМГ; внесення на розгляд ректора, робочих, колегіальних, дорадчих органів ХНАМГ питань про затвердження документації кафедри стосовно стану і розвитку фізичного виховання, масового спорту; проведення засідань кафедри; організація роботи кафедри; подання ректору ХНАМГ пропозицій щодо прийняття на роботу, нормування обов'язків, підвищення кваліфікації, переміщення, заохочення, накладення стягнень, звільнення працівників кафедри; координація діяльності кафедри з адміністративно-господарськими підрозділами ХНАМГ; контроль за виконанням рішень ректора, колегіальних та дорадчих органів ХНАМГ, КФВіС; контроль за внутрішнім розпорядком, станом трудової дисципліни працівників кафедри; контроль за використанням, за станом, експлуатацією і використанням матеріально-технічної бази, обладнання, інвентарю; оцінювання роботи працівників кафедри шляхом обговорення на засіданнях кафедри та атестації НПП; складання щорічного звіту про роботу кафедри.

Функції заступника завідувача кафедри з навчальної роботи:

складання розділу плану роботи кафедри з навчально-виховної і методичної роботи, навчального плану, графіків навчального процесу, навчальної програми з фізичного виховання, розкладу занять відділення спортивного вдосконалення спільно з викладачами-тренерами, відповідальними за фізично-спортивне виховання в цьому відділенні, навчального навантаження викладачів з навчально-виховної і методичної роботи; участь у прийнятті рішень кафедри; проведення нарад з питань методичної та навчально-виховної роботи; організація навчально-виховної роботи відповідно до навчального плану та навчальної програми з фізичного виховання; організація контрольних і відкритих занять, замін занять; організація підвищення професійної кваліфікації викладачів; організація впровадження в навчальний процес фізичного виховання інновацій викладачів; координація діяльності викладачів, відповідальних за фізичне виховання в навчальних відділеннях, на факультетах, кабінету медичного контролю з питань методичної та навчально-виховної роботи; координація на-

вчальної діяльності кафедри з навчальними підрозділами ХНАМГ; контроль за проходженням студентами навчальних відділень медичних обстежень, тестувань, заліків; контроль за комплектуванням та спрямованістю навчально-виховного процесу з фізичного виховання у навчальних відділеннях та навчальних групах; контроль за виконанням індивідуальних планів роботи викладачів з питань методичної та навчально-виховної роботи; облік методичної та навчально-виховної роботи; оцінювання методичної та навчально-виховної роботи викладачів шляхом обговорення на засіданнях кафедри; складання звіту кафедри з розділу «Методична та навчально-виховна робота».

Функції заступника завідувача кафедри з наукової роботи:

складання розділу плану роботи кафедри з науково-методичної і науково-дослідної роботи; складання наукового навантаження працівників науково-педагогічного складу кафедри з науково-методичної і науково-дослідної роботи; участь у прийнятті рішень кафедри; проведення нарад з питань наукової роботи; організація науково-методичної роботи; організація створення комп'ютерного банку даних показників фізичного розвитку студентів; організація функціонування наукової лабораторії медико-педагогічних досліджень з фізичного виховання; організація науково-дослідної роботи щодо оптимізації фізичного виховання студентів;

організація проведення та участь викладачів кафедри у внутрішніх та зовнішніх наукових конференціях, науково-методичних семінарах тощо; організація підвищення наукового рівня викладачів кафедри; координація роботи викладачів, керівників наукової лабораторії, кабінету лікарського контролю з питань наукової роботи; координація наукової діяльності кафедри з науковими підрозділами вищого навчального закладу; контроль за виконанням індивідуальних планів роботи викладачів з питань наукової роботи; облік наукової роботи; оцінювання наслідків анкетувань, медоглядів, фізичного розвитку, стану здоров'я, тестувань, медико-педагогічних спостережень студентів ХНАМГ, розробка і ведення комп'ютерної бази даних; оцінювання наукової роботи викладачів кафедри шляхом обговорення на засіданнях кафедри; складання звіту кафедри з розділу «Науково-методична та науково-дослідна робота».

Функції заступника завідувача кафедри зі спортивної роботи:

складання розділу плану роботи кафедри зі спортивної роботи; складання спільно зі спортивним клубом плану-календаря та положення про спартакіаду ХНАМГ та самодіяльні спортивні заходи; складання навчально-спортивного навантаження викладачів; участь у прийнятті рішень кафедри; проведення нарад з питань спортивної роботи; організація функціонування спортивного клубу, клубів за спортивними інтересами; організація з профкомом студентів та кураторами академічних груп виборів на факультетах, курсах і групах спортивного активу; організація навчання спортивного активу факультетів, курсів, груп; координація питань спортивної роботи з викладачами, проведенням лікарського та медико-педагогічного контролю студентів, координація роботи спортивного та інших клубів спортивного профілю; контроль за виконанням індивідуальних планів роботи викладачів з питань спортивної роботи; контроль за участю провідних студентів-спортсменів, збірних команд ХНАМГ у зовнішніх спортивних заходах; облік спортивної роботи; оцінювання спортивної роботи викладачів шляхом заслуховування на засіданнях кафедри; складання звіту кафедри з розділу «Спортивна робота».

Функції викладача, відповідального за фізичне виховання на факультеті:

складання плану роботи з фізичного виховання та масового спорту на факультеті; внесення на розгляд декану, робочих, колегіальних, дорадчих органів факультету питань з фізичного виховання та масового спорту; участь у прийнятті рішень кафедри; організація розподілу студентів факультету, курсів, груп до навчальних груп відділень КФВіС; організація навчальних занять, анкетувань, медогляду, заліків з фізичного виховання із студентами закріпленого за ним факультету; організація виборів та навчання спортивного активу на факультеті, курсах і групах; організація на факультеті наочної інформації з фізичного виховання та масового спорту; координація діяльності викладачів, що працюють зі студентами факультету в наступних аспектах: навчальна робота, медогляд, складання заліків, спортивні заходи; координація діяльності спортивного активу факультету із спортивним клубом студентів; контроль за відвідуванням студентами факультету, курсів, груп занять у навчальних групах відділень, їх пере-

міщенням з однієї секції до іншої та участю у самодіяльних спортивних заходах; облік роботи з фізичного виховання на факультеті; оцінювання стану фізичного розвитку, здоров'я студентів факультету, курсів, груп за даними анкетувань, медогляду, тестувань, заліків; оцінювання роботи викладачів, що працюють зі студентами факультету шляхом обговорення на засіданнях кафедри; складання звіту про роботу з фізичного виховання та масового спорту на факультеті.

Функції викладача відповідального за фізичне виховання в навчальному відділенні КФВіС:

розробка навчального плану, плану-графіка, розділів навчальної програми з фізичного виховання за напрямом та спеціалізаціями відділення; складання розкладу навчальних занять навчальних груп; участь у прийнятті рішень кафедри; організація та проведення за напрямом та спеціалізаціями відділення відповідних навчальних та самодіяльних спортивних заходів; координація діяльності викладачів за напрямом та спеціалізаціями відділення; контроль за якістю та ефективністю процесу фізичного виховання у секції; облік роботи відділення; оцінювання роботи викладачів відділення шляхом обговорення на засіданнях кафедри; складання звіту про роботу відділення.

Функції викладачів навчальних груп:

складання та ведення індивідуального плану роботи, журналів, конспектів занять, положень стосовно навчальних спортивних заходів тощо; участь у прийнятті рішень кафедри; організація зарахування студентів до навчальних груп, що за ним закріплені; організація та проведення навчальних занять та навчальних заходів з групами студентів, що за ним закріплені; організація для участі в навчальних та самодіяльних спортивних заходах студентів з груп, що за ним закріплені; контроль за станом показників фізичного розвитку, здоров'я студентів, дотриманням ними гігієнічних вимог щодо спортивної форми; оцінювання теоретичної, методичної, організаційної, практичної підготовленості студентів; розробка навчальних програм за спеціалізаціями навчальних відділень, планів-конспектів навчальних занять, індивідуальних завдань, тестів; участь у науково-методичній роботі, розробка соціально-педагогічних інновацій; підвищення свого професійного та наукового рівня шляхом навчання на

курсах підвищення кваліфікації, в аспірантурі, участі в науково-дослідній роботі; участь в організації, проведенні, суддівстві спортивних заходів; облік результатів теоретичної та практичної підготовки, фізичного розвитку, стану здоров'я студентів навчальних груп, що за ним закріплені; підготовка щосеместрового та річного звітів про виконання індивідуального плану роботи.

Функції старшого лаборанта (секретаря) кафедри з питань діловодства:

складання та ведення у встановленому порядку номенклатури справ кафедри; приймання, облік, реєстрація, передача вхідної і вихідної кореспонденції, телефонограм, факсограм; комп'ютерний набір, ксерокопіювання, сканування документів і матеріалів кафедри; ведення протоколів засідань кафедри; координація діловодства кафедри з відповідними службами ХНАМГ.

Функції завідувача навчально-методичного кабінету КФВіС:

планування діяльності навчально-методичного (методичного) кабінету; забезпечення процесу фізичного виховання навчальною літературою, наочними посібниками, технічними засобами навчання, бланками навчальної документації; забезпечення студентів наочною інформацією з фізичного виховання (стендами, вітражами, таблицями, схемами, розкладами занять, графіками, об'явами, тощо); забезпечення навчальних занять з фізичного виховання технічними засобами навчання; забезпечення процесу фізичного виховання відеофільмами та їх створення при проведенні навчальних занять; забезпечення процесу фізичного виховання звукозаписом і його створення при проведенні навчальних занять та спортивних заходів; забезпечення занять з фізичного виховання студентів комп'ютерними діагностико-консультативними послугами для розробки індивідуальних програм; забезпечення самостійної роботи студентів з теоретичної підготовки; узагальнення даних навчально-методичної та навчально-виховної роботи викладачів; облік навчально-методичної та навчально-виховної роботи викладачів; звітність з методичного забезпечення.

Функції керівника наукової лабораторії медико-педагогічних досліджень з фізичного виховання:

розробка тематики, плану, програми, методики проведення науково-дослідних робіт відповідно до вимог чинного законодавства; організація наукової роботи викладачів згідно з планом науково-дослідних робіт; забезпечення проведення у ХНАМГ наукових конференцій, семінарів тощо; узагальнення даних науково-методичної та науково-дослідної роботи викладачів; контроль за якістю виконання науково-дослідних робіт; облік науково-методичної та науково-дослідної роботи; звітність з науково-дослідних робіт; організація медичних та педагогічних обстежень; здійснення медично-педагогічних спостережень; контроль за станом здоров'я студентів у процесі навчальних занять та проведення спортивних заходів; контроль за санітарно-гігієнічним станом місць занять, за дотриманням студентами гігієнічних вимог до одягу, взуття, режиму харчування тощо; профілактика травматизму; узагальнення показників медичних обстежень, морфологічних і функціональних показників фізичного розвитку, медико-педагогічні спостереження навчального та спортивного процесів, захворюваності, ведення здорового способу життя студентів; облік роботи; звітність з медичного забезпечення фізичного виховання студентів.

Функції директора спортивного комплексу:

планування діяльності спортивного комплексу у взаємозв'язку із КФВіС, навчальною частиною, спортивними клубами та адміністративно-господарськими службами ХНАМГ; організація експлуатації та ремонту обладнання, інвентарю; організація реконструкції, ремонту, охорони, прибирання, освітлення, водопостачання, опалення, телефонної мережі спортивних споруд і приміщень КФВіС, спортивного комплексу ХНАМГ та лижної бази; звітність з матеріально-технічного забезпечення спортивного комплексу.

6. ПОЛОЖЕННЯ

про організацію і зміст роботи

кафедри фізичного виховання і спорту ХНАМГ

6.1. Загальні положення

Кафедра фізичного виховання і спорту (КФВіС)ХНАМГ є базовим структурним підрозділом Академії, який забезпечує навчально-виховну, методичну, науково-дослідницьку та самостійну роботу студентів з кількох споріднених дисциплін фізичної культури.

КФВіС створена відповідно до законодавства України.

Керівництво КФВіС здійснює завідувач кафедри, який обирається на цю посаду згідно із законодавством України.

Наймання на роботу науково-педагогічних працівників КФВіС здійснюється відповідно до законодавства України.

КФВіС бере участь у процесі навчання студентів та організації й забезпеченню освітньо-виховної діяльності ХНАМГ.

При КФВіС можуть створюватися курси, секції, науково-методичні лабораторії, центри, експериментальні майданчики тощо, а також підрозділи, що надають платні освітні, фізкультурно-оздоровчі, спортивно-масові та спортивні послуги. Такі підрозділи підпорядковані безпосередньо ректору ХНАМГ, який призначає керівників підрозділів відповідно до Статуту ХНАМГ, визначає напрями їх основної діяльності та умови використання матеріально-технічної бази, що належить ХНАМГ.

Основними напрямками діяльності КФВіС є:

- навчальна робота з дисципліни «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності» за всіма спеціальностями різних освітньо-кваліфікаційних рівнів, відповідно до вимог щодо рівня знань і вмінь;
- науково-дослідна робота в галузі фізичного виховання і спорту студентської молоді та різних верств населення;
- підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників та їх перепідготовка;

- фізкультурно-освітня, методична, видавнича робота, а також надання платних послуг студентам, науково-педагогічним працівникам та співробітникам ХНАМГ, членам їх сімей та населенню відповідно до напрямку усіх видів діяльності кафедри, якщо на це є запит і потреба ХНАМГ.

6.2. Забезпечення умов роботи КФВіС

КФВіС в своїй освітньо-виховній та спортивній діяльності підпорядкована ректору ХНАМГ, на якого покладена відповідальність за розвиток фізичної культури і спорту серед студентства. В адміністративному плані, кафедра входить до складу факультету енергозабезпечення та освітлення міст.

Ректорат ХНАМГ забезпечує кафедрі:

- включення дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності» в навчальні плани усіх спеціальностей і в розклад навчальних занять впродовж усього періоду навчання студентів денної форми, за винятком випускного семестру;
- забезпечення студентам-спортсменам високої кваліфікації необхідних матеріально-побутових умов, надання їм створення необхідних умов щодо медичного, методичного, наукового, та інформаційного забезпечення процесу фізичною виховання;
- створення і розвиток матеріально-технічної бази КФВіС для проведення занять та виділення коштів на фінансування фізичного виховання і студентського спорту згідно з встановленими нормативами;
- щорічне обговорення на засіданнях Вченої ради ХНАМГ питань щодо стану і перспектив фізичного виховання і спортивної роботи;
- будівництво, благоустрій, ремонт необхідних спортивних споруд та утримання їх в належному стані за активної участі студентів;
- створення й організацію роботи студентських оздоровчо-спортивних таборів.

6.3. Завдання КФВіС

Головними завданнями КФВіС є:

- залучення студентів ХНАМГ до фізкультурно-спортивної діяльності й творчого засвоєння цінностей фізичної культури і спорту з метою гармонійного розвитку та зміцнення психічного, духовного і фізичного здоров'я, підготовки до майбутньої професії.
- формування у студентів гуманістичного світогляду, тісно пов'язаного з теоретичними і практичними проблемами фізичної культури.
- формування у студентів потреби у зміцненні власного здоров'я, здоров'я оточуючих, фізичного вдосконалення засобами і формами фізичного виховання, опанування культури здорового способу життя, навичок самостійних занять фізичними вправами протягом усього життя, основ сімейного фізичного виховання.
- сприяння спортивному вдосконаленню студентів.

КФВіС, відповідно до покладених на неї функцій, зобов'язана:

- виконувати державні вимоги до системи фізичного виховання та навчальних програм з фізичного виховання студентської молоді;
- визначати зміст фізичного виховання студентів ХНАМГ (його мету, завдання, критерії, засоби, форми тощо);
- практично здійснювати процес фізичного виховання студентів в різноманітних формах з урахуванням особистих фізкультурно - спортивних інтересів студентів;
- здійснювати методичне, наукове, інформаційне, кадрове, забезпечення процесу фізичного виховання, впроваджувати інноваційні педагогічні та спортивні технології.

На КФВіС, ректором ХНАМГ, можуть покладатися додаткові завдання і функції щодо розвитку фізичної культури і спорту в навчальному закладі.

6.4. Зміст роботи КФВіС

Зміст роботи КФВіС складається з:

- розподілу студентів за навчальними відділеннями: загальної фізичної підготовки, спортивного удосконалення та спеціальним – медичним з групами лі-

кувальної фізичної культури. Розподіл проводиться з урахуванням статі, стану здоров'я, фізичного розвитку і підготовленості, спортивної кваліфікації та власних бажань студентів, при наявності на кафедрі їх реалізації;

- організації і проведення навчальних занять із студентами в навчальних відділеннях, відповідно до затверджених робочих навчальних планів, програм з фізичного виховання, нормативною кількістю навчальних годин і наповненням груп;

- проведення консультацій, з метою надання студентам допомоги щодо організації самостійних занять фізичною культурою і спортом, впровадженням технологій оволодіння навичками здорового способу життя;

- організації індивідуальних занять для студентів з ослабленим здоров'ям та недостатньою фізичною підготовкою;

- тестування фізичної підготовленості студентів;

- прийому заліків з дисциплін «Фізичне виховання» та «Управління професійною працездатністю», оцінка рівня особистої фізичної культури та професійно-прикладної фізичної підготовленості студентів за модульно - рейтинговою та кредитно – модульною системами навчального процесу;

- інші заходи, що пов'язані з організацією і проведенням навчально-виховного процесу фізичного виховання і спортивної підготовки.

Основними напрямками роботи КФВіС є:

- забезпечення навчального процесу з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності»;

- проведення наукових і науково-методичних досліджень з актуальних проблем фізичного виховання, що сприяють подальшому вдосконаленню системи фізичного виховання і спорту ХНАМГ;

- наукове обґрунтування і методичне забезпечення усіх форм фізичного виховання і спорту студентів;

- розробка та впровадження новітніх засобів, інноваційних педагогічних та спортивних технологій і методів, які сприяють психофізичному вихованню і спортивному вдосконаленню студентів;

- підготовка та видання підручників, навчальних посібників, методичних розробок, рекомендацій, вказівок, положень, матеріалів з фізичного виховання та спорту для студентів та працівників академії;

- підвищення професійної кваліфікації науково-педагогічних працівників.

КФВіС здійснює виховну, освітню, навчальну, наукову, методичну діяльність за своїми планами, гармонізованими з планами роботи інших структурних підрозділів ХНАМГ, співпрацює з ними, використовуючи найбільш сучасні методи й технології службової етики. З метою підведення підсумків роботи, КФВіС щорічно бере участь у науково-методичних конференціях ХНАМГ НПП і студентів, веде окрему секцію «Фізичне виховання» для студентів.

За планами позанавчальної роботи ХНАМГ, КФВіС організовує:

- заняття студентів фізичною культурою, різними видами спорту, спортивно-оздоровчими формами фізкультурної роботи за їх інтересами й бажанням, якщо на це є запит, потреба ХНАМГ та ресурсні можливості;

- самостійні заняття студентів фізичними вправами, спортом, туризмом, при необхідності під керівництвом НПП;

- одноразові фізкультурно-оздоровчі та спортивно-масові заходи;

- щорічні спартакіади ХНАМГ студентів;

- участь збірних команд та окремих студентів - спортсменів ХНАМГ у спортивних змаганнях різних рівнів;

- відпочинок студентів в оздоровчо-спортивних таборах і на базах відпочинку (за запитом студентів);

- різні рекреаційні заходи для студентів.

КФВіС надає практичну і методичну допомогу спортивному клубу ХНАМГ та іншим громадським аматорським спортивним клубам ХНАМГ, щодо проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивно-масових заходів.

6.5. Критерії ефективності роботи КФВіС

Критеріями ефективності роботи КФВіС є кількісні та якісні показники, які характеризують ступінь досягнення цілей управління кафедрою:

- якісний склад науково-педагогічних працівників (штатних та сумісних
- докторів наук, професорів, кандидатів наук, доцентів, заслужених працівни-

ків фізичної культури та спорту, заслужених майстрів спорту, заслужених тренерів, членів міжнародних наукових і спортивних організацій, відмінників освіти, майстрів спорту міжнародного класу, майстрів спорту);

- рівень організаційно-методичного забезпечення навчально-виховного процесу;

- загальний обсяг навчальних занять з фізичного виховання;

- наповнення навчальних та фізкультурно-оздоровчих груп, згідно діючих нормативів санітарного нагляду та техніки безпеки;

- стан фізичної підготовленості студентів;

- кількість студентів, що займаються в групах спортивного удосконалення та елективних фізкультурно-оздоровчих групах;

- участь науково-педагогічних працівників у науковій та науково-методичній роботі з проблем фізичного виховання і спорту, наукові публікації;

- забезпеченість навчального процесу спортивними спорудами та технічними засобами, згідно діючих нормативів санітарного нагляду та техніки безпеки;

- участь науково-педагогічних працівників КФВіС у конференціях, симпозиумах, семінарах різних рівнів з докладами та публікаціями тез;

- стан підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників.

6.6. Права КФВіС

КФВіС, як соціальний організм академії, має право:

- розробляти і пропонувати для затвердження Вченою радою ХНАМГ концепцію і програму фізичного виховання студентів та проекти щодо розвитку системи фізичної культури і спорту в ХНАМГ;

- брати участь в обговоренні кадрових питань та пропонувати кандидатів на конкурсні посади НПП та інших співробітників КФВіС;

- перерозподіляти педагогічне навчальне навантаження НПП у межах загального обсягу навчальних годин, що відведені кафедри на дисципліни «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю» та «Психофізичний тренінг професійної працездатності»;

- порушувати перед ректоратом ХНАМГ питання щодо кадрового, матеріально-технічного і фінансового забезпечення фізичною виховання студентів згідно з державними нормативами;
- використовувати для цілей кафедри, за узгодженням з ректоратом, матеріально-технічну базу та виділені кошти;
- здійснювати видавничу діяльність, спрямовану на поліпшення фізичного виховання студентів;
- укладати у встановленому порядку угоди про співробітництво, встановлювати прямі зв'язки з навчальними закладами, науковими установами, фондами тощо з делегуванням прав першої особи представникам кафедри на зустрічі.

6.7. Міжнародні зв'язки

КФВіС має право на здійснення міжнародних зв'язків в установленому чинним законодавством порядку. Розвиток фізичного виховання студентів ХНАМГ КФВіС має здійснюватися в контексті широкої інтеграції в міжнародну систему освіти та обміну передовим досвідом.

Міжнародні зв'язки КФВіС, у сфері фізичного виховання і спорту, можуть розвиватися шляхом проведення спільних навчально-тренувальних зборів, матчевих зустрічей, організації стажування НПП, викладачів – тренерів, обміну з іншими державами спортивною інформацією, науковою та навчально-методичною літературою, участі в реалізації міжнародних фізкультурно - оздоровчих програм, створення спільних банків даних фізичної підготовленості студентської молоді тощо.

6.8. Організаційна структура КФВіС

Організаційна структура КФВіС формується з урахуванням ефективної структури й діяльності ХНАМГ та штатної структури кафедри. Під штатною структурою КФВіС розуміємо кількість та склад підрозділів кафедри, перелік виділених кафедрі штатних одиниць та посад, розміри посадових окладів й погодинний фонд кафедри.

КФВіС очолює завідувач кафедри. Завідувач кафедри:

- несе персональну відповідальність за виконання покладених на КФВіС завдань і здійснення завідувачем своїх функцій;
- комплектує склад кафедри, контролює виконання індивідуальних планів та контрактів НПП та навчально-допоміжного складу кафедри;
- створює умови для ефективного виконання професійних обов'язків всіма членами колективу кафедри і сприяє підвищенню їх кваліфікації;
- проводить теоретичні, методичні та практичні навчальні заняття;
- планує розвиток матеріально-технічної бази кафедри, здійснює контроль за її станом та експлуатацією;
- організовує роботу по залученню додаткових джерел фінансування;
- здійснює зовнішні зв'язки кафедри.

6.9. Форми роботи КФВіС

На КФВіС, регулярно, не менше одного разу на місяць, проводяться засідання, на які можуть бути запрошені працівники різних органів управління ХНАМГ, науково-дослідних установ, інших навчальних закладів, підприємств, комерційних, громадських та інших зацікавлених організацій.

На засіданні КФВіС:

- розглядають основні питання ефективного здійснення фізичного виховання і спорту студентів;
- заслуховують звіти науково-педагогічних та інших працівників;
- обговорюють концепція, перспективний і річний плани розвитку фізичної культури і спорту серед студентів, проблеми змісту фізичного виховання, його методичного, наукового, медичного, кадрового, матеріально-технічного і фінансового забезпечення;

За підсумками обговорення на засіданнях приймаються рішення, які впроваджуються в практику роботи ХНАМГ.

Систематично проводяться методичні та виробничі наради, семінари, організуються щорічні наукові конференції викладачів, студентів і аспірантів.

6.10. Кадрове забезпечення КФВіС

Роботу КФВіС забезпечують науково-педагогічні працівники та навчально-допоміжний персонал.

Фахову структуру та чисельний склад працівників КФВіС визначають відповідно до кількості студентів денної форми навчання ХНАМГ, змісту фізичного виховання, обсягу роботи, що планується проводити у наявній матеріально-технічній базі та пропонуваній для сумісних спортивних тренувань і матчевих зустрічей.

У зв'язку зі специфікою роботи до складу навчально-допоміжного персоналу КФВіС включені: директор спортивного комплексу, завідувач лижної бази, завідувач науковою лабораторією медико-педагогічних досліджень, учбовий майстер, старші лаборанти, технік, лікар, медсестра, лаборанти, оператор комп'ютеру, секретар офісу АСУ навчальним процесом та системи Intranet ХНАМГ тощо.

До професійної діяльності в галузі фізичного виховання і спортивного вдосконалення студентської молоді допускаються особи, що мають вищу спеціальну освіту із званням магістра, або вищу освіту і спеціальну спортивну підготовку з державним почесним спортивним званням. Їх кваліфікація повинна бути підтверджена дипломом (сертифікатом) та посвідченнями державного зразка.

6.11. Регламентація роботи НПП і навчально-допоміжного персоналу КФВіС

Науково-педагогічний склад кафедри здійснює:

- планування, організацію і проведення навчальних занять з фізичного виховання студентів;
- роботу з невстигаючими студентами, керівництво самостійними заняттями студентів (розробка завдань, методичних матеріалів, комплексів вправ, консультативна допомога тощо);
- прийом у студентів контрольних вправ і нормативів, заліків, визначення їх фізкультурного рейтингу;
- наукову і методичну роботу, розробку методичних матеріалів з розділів навчальної програми, конспектів, методичних вказівок, навчальних і наочних посібників;

- систематичну роботу з підвищення власного професійного рівня;
- підвищення майстерності студентів-спортсменів;
- систематичний контроль за станом здоров'я студентів під час навчальних та навчально-тренувальних занять;
- щорічне складання індивідуальних планів та звітів щодо їх виконання;
- інші види робіт, пов'язані з фізичним вихованням за завданнями кафедри та ректорату.

Обов'язки науково-педагогічних працівників визначаються посадовими інструкціями, що затверджуються керівником структурного підрозділу КФВіС.

Позаштатні НПП і викладачі - тренери на умовах сумісництва та погодинної оплати залучаються до проведення навчальних занять з фізичного виховання (обов'язкових і факультативних). Коло їх обов'язків визначається договором.

Навчально-допоміжний персонал здійснює матеріально-технічне, методичне, наукове, медичне та інформаційне забезпечення процесу фізичного виховання і спортивного тренування студентів, ведуть його облік.

Структура і чисельність навчально-допоміжного персоналу визначають відповідно до штатного розкладу ХНАМГ і наявності навчальної та спортивних баз.

6.12. Матеріально-технічна база КФВіС

Матеріально-технічну базу КФВіС складають спортивні споруди, обладнання, інвентар, медична і наукова апаратура, технічні засоби, що знаходяться на балансі ХНАМГ в кількості, необхідній для якісного забезпечення процесу фізичного виховання.

КФВіС відповідає за їх збереження і правильне використання відповідно до існуючих екологічних, санітарно-гігієнічних та експлуатаційних норм і правил.

Спортивні споруди та їх об'єкти разом з обладнанням та інвентарем, за погодженням із ректором та профспілковими організаціями ХНАМГ, у вільний від навчальних і позанавчальних занять час можуть бути надані спортивним клубам ХНАМГ за прямим призначенням або використовуватись для надання платних послуг населенню.

Спортивні споруди повинні мати відповідну документацію (паспорт, посадові інструкції тощо), комплект табельного обладнання і інвентарю колективного використання.

Спортивний інвентар КФВіС зберігається в спеціальних складах-приміщеннях у суворій відповідності до його асортименту. При необхідності спортивний інвентар видається НПП, студентам, аспірантам для участі в змаганнях, для спортивних і оздоровчих тренувань.

Спортивне майно, що видане на тривалий час, після закінчення встановленого терміну здається на склад і списується з особистого підзвіту особи, яка ним користувалася. Не менше одного разу на рік проводять повну інвентаризацію майна і, при закінченні терміну його використання, майно може списуватися у встановленому порядку.

6.13. Планування, облік і звітність КФВіС

Для планування і забезпечення роботи КФВіС складають:

- концепцію і програму розвитку фізичної культури і спорту в ХНАМГ;
- програми фізичного виховання студентів;
- план роботи кафедри, плани роботи спортивних клубів;
- календарний план спортивно-масових заходів;
- положення та план проведення спортивно-масових та фізкультурно-оздоровчих позанавчальних заходів.

Для обліку роботи й діяльності КФВіС ведуть:

- протоколи засідань;
- журнал-підшивку розпоряджень;
- журнали обліку навчальної роботи зі студентами;
- протоколи державного тестування.

КФВіС, у встановленому порядку, звітує про роботу з фізичного виховання перед ректоратом ХНАМГ і державними, обласними, міськими та районним органами керівництва фізичним вихованням, спортом і туризмом. Щорічно направляє у визначений термін до відповідних структур звіт за формою І-ФКЗ.

Інформацію про роботу й діяльність КФВіС дозволяється зберігати із використанням комп'ютерних технологій [18].

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Здоров'я - 21: Основи політики досягнення здоров'я для всіх у Європейському регіоні Всесвітньої організації охорони здоров'я / ВООЗ, Європейське регіональне бюро.- Копенгаген, 1999.-310 с.
2. Кучма Л.Д. Націю звеличують великі цілі й діла: Виступ Президента України у Верховній Раді України 22 лютого 2000 р.: Послання Президента України до Верховної Ради України 2000 р.-К.,2000.-94 с.
3. Ткаченко В.А. і ін. Оперативне керування виробництвом. Технологічна база керування / Міжнародна академія біоенерготехнологій, Україна.- Київ-Дніпропетровськ: «Соборна Україна», МАБЭТ, 1998.-С.100-101.
4. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. / Відом. Верховної Ради України.-1996.-№30.-Ст.141.
5. Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України: Указ Президента України від 24 травня 2000 р., №1313/2000 // Офіц. вісн. України.- 2000. - № 49. - С.5-17.
6. Закон України «Про фізичну культуру й спорт»: Уведений у дію Постановою Верховної Ради України від 24 грудня 1993 р., N 3809-ХІІ / Офіц. вісн. України.-1993.- № 47. - С.9-19.
7. Цільова комплексна програма «Фізичне виховання - здоров'я нації»: Указ Президента України від 1 вересня 1998 р., № 963/98 // Офіц. вісн. України.-1998.-№35. - С.11-21.
8. Бобрицька В.І. та інші. Валеологія. Навч. посібник для студентів ВНЗ освіти.-Полтава, 1999.-306 с.
9. Попів Г.И. Біомеханічні основи створення предметного середовища для формування й удосконалювання спортивних рухів: Автореф...докт. пед. наук, М.-1992.-54 с.
10. Клочко В.М., Безкоровайний Д.О. Кібернетика валеології. Теорія та практика державного управління. Випуск 3: Проблеми формування та реалізації

охороноздоровчої політики в сучасних умовах: Матер. наук.-практ. конференції.-Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ “Магістр”, 2003.- С. 87-91.

11. Ключко В.М. і ін. Оцінка науково-технічного рівня й наукового потенціалу НДІ й КБ галузі. Галузева методика. - Дніпропетровськ: ДГУ, 1993. - 160 с.

12. Ключко В.М. Обновление организации и методологии занятий со студентами специального медицинского отделения. Современные технологии и оздоровительные программы педагогического процесса по физической культуре и спорту в учебных заведениях / Матер. Междунар. научно-практической конференции.- Белгород: Изд-во БелГТАС, 2002. – С. 197-205.

13. Стадник Г.В., Ключко В.М. Спортивне життя ХДАМГ. Харківська державна академія міського господарства. Х.: Золоті сторінки, 2002. – С. 257-262.

14. Стадник Г.В., Ключко В.М. Кафедра фізичного виховання і спорту. Харківська державна академія міського господарства. Х.: Золоті сторінки, 2002. – С. 163-167.

15. Фізичне виховання. Навчальна програма для ВНЗ України III – IV рівнів акредитації / К., МОНУ, 2003. – 44 с. з додатками.

16. Наказ № 4 МОН України від 11 січня 2006 року «Про затвердження Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту у вищих навчальних закладах», К., 2006.- 28 с.

17. Наказ № 439 МОН України від 05 червня 2006 року «Про вдосконалення роботи з фізичного виховання у вищих навчальних закладах України», К., 2006.- 16 с.

18. Наказ № 976 МОН України від 24 грудня 2004 року «Про затвердження Положення про організацію і зміст роботи кафедри фізичного виховання вищого навчального закладу», К., 2004.- 22 с.

19. Наказ № 642 МОН України від 09 липня 2009 року «Про організацію вивчення гуманітарних дисциплін за вільним вибором студента», К., 2009.- 4 с.

Короткий словник термінів

Фізичне виховання - складова освіти і виховання, педагогічний, навчально-виховний процес, предмет (навчальна дисципліна), спрямований на оволодіння знаннями, уміннями й навичками щодо управління фізичним розвитком людини різними видами рухової активності, з метою навчання і виховання особистості в духу відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточення.

Фізична реабілітація - спеціалізований напрям процесу фізичного виховання людини з відхиленнями в стані здоров'я.

Спортивне виховання (тренування) - спеціалізований напрям процесу фізичного виховання в окремому виді спорту.

Масовий спорт - система організації та проведення спортивних заходів (змагань, розваг, ігор тощо) з масових видів рухової активності, засіб фізичного виховання.

Фізичний розвиток - складова життєдіяльності людини, зміна природних властивостей її організму впродовж життя, що виявляється у вигляді показників функціональних та морфологічних можливостей організму, психофізичних якостей, рухових здібностей, працездатності, темпів старіння організму, термінів тривалості життя.

Рухова (фізична) активність - сукупність видів фізичних вправ та видів спорту, засіб фізичного виховання та його спеціалізованих напрямів.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Про систему організації фізичного виховання і масового спорту ХНАМГ та кафедру фізичного виховання і спорту. **Методичні рекомендації** для самостійної роботи з дисциплін «Фізичне виховання», «Фізична культура», «Управління професійною працездатністю», «Професіональний тренінг професійної працездатності» (для студентів усіх спеціальностей Академії та НПП)

Укладач: Ключко Валерій Михайлович.

Редактор: М. З. Аляб'єв.

Верстка: Ю.П. Степась

План 2009, поз. 324 М

Підп. до друку 23.09.09	Формат 60 x 84.1/16	Папір офісний
Друк на різнографі	Обл. - вид. арк. 3,6	
Тираж 50 прим.	Зам. №	

61002, Харків, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ
61002, Харків, вул. Революції, 12